

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra sociologie a andragogiky

**SYSTEM VČASNÉ INTERVENCE
SYSTEM OF EARLY INTERVENTION**

Bakalářská práce

Petr Dokoupil

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jiří Musil

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně a použil jsem uvedených pramenů a literatury.

.....

V Olomouci, dne 5.března 2011

Děkuji vedoucímu své bakalářské práce Mgr. Jiřímu Musilovi za odborné vedení bakalářské práce, za poskytování cenných rad, materiálových podkladů a připomínek k práci.

Anotace

Bakalářská práce se zaměřuje na projekt Systému včasné intervence, jehož základním posláním je rychlá a efektivní reakce všech zúčastněných institucí na delikventní jednání dítěte, odstranění rizik a ohrožení mládeže.

Cílem práce je v teoretické části na základě sběru odborných materiálů a jejich analýzy popsat a definovat kriminalitu mladistvých, vymezit základní pojmy, popsat podmínky, příčiny a charakteristické znaky kriminality mladistvých. Dále charakterizovat současnou právní úpravu trestní odpovědnosti mladistvých i její alternativní možnosti řešení, popsat projekt Systému včasné intervence, instituce a služby zabývající se tímto tématem.

Cílem praktické části této práce je na základě dotazníkového šetření a konkrétní kasuistiky ukázat význam a základní principy Systému včasné intervence a rovněž posoudit a zjistit, jaká je informovanost zúčastněných osob Systému včasné intervence.

Klíčová slova

Problémové chování, riziková mládež, poruchy chování, kriminalita mládeže, prevence kriminality, Systém včasné intervence.

OBSAH

Úvod	8
1. Přehled a vymezení základních pojmů	11
1.1. Problémové chování	11
1.2. Riziková mládež	11
1.3. Mravní narušenost	12
1.4. Kriminalita	13
1.5. Socializace	14
1.6. Delikvence	15
1.7. Delikt	15
1.8. Přestupek	16
1.9. Trestný čin	18
1.10 Provinění	19
2. Klasifikace a typologie poruch chování	20
2.1. Dělení dle stupně narušených norem vůči společnosti	20
2.1.1. Disociální chování	20
2.1.2. Asociální chování	20
2.1.3. Antisociální chování	21
2.2. Dělení v souvislosti s věkem	21
2.2.1. Dětská delikvence	21
2.2.2. Juvenilní delikvence	21
2.2.3. Kriminalita dospělých	22
3. Kriminalita mladistvých	23

3.1. Trestní odpovědnost mladistvých	23
3.2. Základní zásady trestního řízení proti mladistvým a specifický přístup při jednání	25
3.3. Druhy trestů a ochranná opatření	27
3.3.1. Výchovná opatření	28
3.3.2. Ochranná opatření	31
3.3.3. Trestní opatření	32
3.3.4. Ochranné léčení	33
3.4. Probační a mediační služba	33
3.4.1. Probace	34
3.4.2. Mediace	34
4. Prevence kriminality	35
4.1. Cílová skupina	36
4.2. Struktura prevence criminality	37
4.3. Úrovně preventivních aktivit	37
4.4. Organizace prevence kriminality v České republice	38
4.5. Primární prevence	39
4.5.1. Program nesespecifické primární prevence	39
4.5.2. Program specifické – selektivní primární prevence	40
5. Systém včasné intervence	41
5.1. Principy Systému včasné intervence	42
5.2. Cíle Systému včasné intervence	43
5.2.1. Strategické cíle Systému včasné intervence	43
5.2.2. Cílová skupina klientů Systému včasné intervence	44
5.2.3. Přínos realizace projektu Systému včasné intervence	45
5.3. Subjekty Systému včasné intervence	45

5.3.1. Orgán sociálně-právní ochrany dětí	47
5.3.2. Střediska Probační a mediační služby	48
5.3.3. Policie České republiky	48
5.3.4. Okresní státní zastupitelství	50
5.3.5. Okresní soud	50
6. Empirická část	51
6.1. Cíl a metodologie tvorby práce	51
6.2. Kvantitativní výzkum – dotazníkové šetření	51
6.3. Kvalitativní výzkum - případová kasuistika	59
7. Závěr	63
8. Seznam použité literatury, zdrojů a pramenů	64
9. Přílohy	68

Úvod

Každá vyspělá demokratická společnost své úrovně nedosáhne ze dne na den, ale většinou složitým a krokovým vývojem. Každá etapa tohoto procesu postihuje generační skupiny nerovnoměrně, vlivy sociálně-ekonomických změn se nejvíce odrazí v chování nastupující produktivní vrstvy mladých lidí.

Dnešní mladá generace není poznamenána omezováním, ale mnohem horším fenoménem, a to je TÁPÁNÍ.

Současný prostor pro růst a vývoj mladé generace (rozumíme dorost a období materiálního a morálního růstu člověka alespoň do třicítky) je dán především šancemi, které do 90.tých let lidé neměli. Chybným krokem mimo je pak velmi snadné je promarnit, neboť ta omezení, která nahradila totalitní tlak, se nazývají lenost, pohodlnost a z nich pramenící bezcílnost a nuda. Právě ona nuda a nenaplněnost je živnou půdou pro sociálně patologické projevy chování, které má své zárodky už v raném mládí. Zdravá cílevědomost s přirozenou vidinou perspektivy je narušována velkolepými představami a neskromnými požadavky na životní úroveň a nadsazenými tužbami.

V reálu se tedy může srazit osobní kvalita jedince s jeho neracionálně zváženými možnostmi s tendencí naplnit osobní cíle bez respektování morálních norem.

Dojde-li k nevyrovnanému střetu, stává se naplnění tužeb problémem, hnací silou jejich uskutečnění pak osobní potenciál, projevující se navenek snahou dosáhnout cíle a to jakoukoliv cestou.

Musíme připomenout, že cíl zde nemusí mít podobu oné vyšší kladné formy, kterou si často pod tímto termínem představujeme. Cílem může v patologickém slova smyslu být i jen zbavení se prázdnoty, nudy, rychlé dosažení potřeb nelegální cestou, ukojení zvědavosti, touha po nových adrenalinových podnětech apod.

Nemá-li jedinec dostatek interdisciplinárního cítění a postupuje-li společensky nepřijatelnou formou konání, nastává problém.

Jedinec je součástí společnosti, do které se začleňuje podle své společenské užitečnosti, ekonomické přínosnosti. Hnacím motorem pro subjekt jsou pro jeho osobu

atributy úspěšnosti, reprezentované především materiálně, jeho prosazování je pak často v rozporu s obecnými morálními pravidly. Čím dříve společnost zasáhne v oblasti formování mravních norem, tím dříve se dá zachytit to nezdravé a nakažlivé, co nabourává širokou strukturu morálního základu společnosti. Je tedy na ní, jak, kdy a s jakou efektivitou zasáhne proti sociálně patologickým projevům.

Minulost ukázala, že následné násilí zdaleka nezmůže tolik, jako dostatečně aktivní primární zachytný program prevence sociálně patologických projevů. Jeho kvalita, propojenost, cílovost a záběr, určuje budoucí kvalitu společnosti. Často se v souvislosti s celkovým, morálním stavem společnosti hovoří knižně v pojmech jako (společnost zdravá) a (společnost nemocná). Nemocí zde rozumíme morbiditu mládeže, tj. rizikový způsob života. Přirozená cesta je prevence a příklad, ne pouze tlak a sankce. Vlastní silou člověka rozumíme jeho osobní potenciál.

Společnost má za úkol odhalit, podchytit a podporovat paralelně pro prospěšnost jeho i společnosti. Lékařem je celá společnost, zde reprezentována přímo institucemi, určenými programově k selektivní a indikované prevenci.

Úspěšná prevence spočívá v takových efektivních postupech, které snižují riziko osobních selhání a pomáhají jedinci aktivovat své postoje směrem ke kvalitním osobním cílům, pomáhá racionalizovat svůj subjektivní postoj vzhledem ke své společenské pozici, směrem ke kvalitnímu začlenění se do systému, jehož je on sám součástí.

Česká republika má legislativní úpravu, zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, která upravuje podmínky odpovědnosti mládeže za protiprávní činy, postup, rozhodování a výkon soudnictví ve věcech mládeže. Avšak k naplnění díkce tohoto zákona tu bohužel něco chybí. V ČR není plně rozvinuta škála sociálních služeb, v nichž lze realizovat ukládaná opatření podle tohoto zákona. Proto je v současné době zákon využíván a naplňován tak nějak „napůl“.

Projekt Systému včasné intervence má být onou možnou cestou k doplnění chybějícího článku. Subjekty, které se na řešení této problematiky spolupodílejí – Orgány činné v trestním řízení (Policie České republiky, státní zastupitelství a soudy), dále Probační a mediační služba, Orgán sociálně - právní ochrany dětí, Městské úřady a celá řada dalších institucí, jako školy a školská zařízení, dětské lékaři a celá řada

neziskových zařízení, jsou zainteresovány v dané problematice, každý ze svého úhlu pohledu a svěřených kompetencí.

Cílem práce je v teoretické části na základě sběru odborných materiálů a jejich analýzy popsat a definovat kriminalitu mladistvých, vymezit základní pojmy, popsat podmínky, příčiny a charakteristické znaky kriminality mladistvých. Dále charakterizovat současnou právní úpravu trestní odpovědnosti mladistvých i její alternativní možnosti řešení, popsat projekt Systému včasné intervence, instituce a služby zabývající se tímto tématem.

Cílem praktické části této práce je na základě dotazníkového šetření a konkrétní kasuistiky, ukázat význam a základní principy Systému včasné intervence a rovněž posoudit a zjistit mechanismus fungování a informovanost zúčastněných osob Systému včasné intervence v rámci okresu Olomouc.

Riziková mládež v každém státě polarizuje postoje lidí. Veřejnost a většina médií je dnes u nás vůči ní naladěna velmi odmítavě. Nicméně existují lidé, kteří pro tuto mládež mají i dnes pochopení.

1. Přehled a vymezení základních pojmů

1.1 Problémové chování

Termín ukazující na nežádoucí chování jako na projev, který není trvalý, nýbrž má charakter přechodného rázu. V období dospívání je obdobím hledání vlastní identity. Pojem identity je používán ve dvou základních významech, a to jako identita osobní či skupinová.

Identita osobní zahrnuje jak sebepojetí, tak i způsob, jímž jsme chápáni druhými. Identita jedince se utváří v průběhu jeho života na základě kategorií věku, pohlaví, společenského postavení. Během času je identita jedince utvářena na základě rozmanitých společenských rolí, které vyplývají ze situací, v nichž se daný jedinec nachází. Identita jedince je souborem všech rolí a také je určována jeho příslušnostmi k různým skupinám.

Skupinová identita je klíčovým principem seskupování lidí do různých společenských skupin. Členy vlastní skupiny poznáváme na základě společných kulturních stereotypů, společenských institucí a životního stylu, spolu s jazykem. Na základě těchto společných znaků se členové jedné skupiny odlišují od skupin ostatních.

Identita může být dána jak narozením do dané skupiny (náboženská, etnická, rasová), tak přijetím společenských pravidel, v nichž daná společnost funguje v průběhu výchovy. Některé formy identity, jako je například identita rasová či etnická, se mohou dostávat do konfliktu s ostatními, a to když je považována za jediný možný způsob identifikace jedince se skupinou. (DRAPELA, J.V., *Přehled teorií osobností*, 4.vyd. Portál, r. 2003, 175 s. ISBN 80-7178-766-3)

1.2 Riziková mládež

Konkretizuje tu část mládeže, která je výrazně ohrožena rizikem kriminálního chování. Mluvíme o tzv. ohrožené mládeži. Všem jsou v České republice dána stejná práva i povinnosti ve všech společenských sférách. Při pohledu na tuto mládež je potřeba si uvědomit a zamyslet se nad příčinami jejich chování. Tato mládež, krom jiného, přebírá kulturní vzorce naší současné společnosti. A právě ony kulturní vzorce představují

obecně přijímaný a napodobovaný soubor hodnot, norem a podob chování. Jako takové tvoří součást kulturní tradice, jejich vliv se projevuje právě v chování mladistvých. Za kulturní vzorce můžeme považovat například i modely pro chování v určitých společenských rolích. Dodržování a respektování kulturních vzorců je obecně součástí optimální a bezkonfliktní existence jedince v dané společnosti, zároveň jsou konstitutivní součástí samotné kultury.

Takzvaná riziková mládež se jeví, jako vážný sociální problém historicky objevuje až v novověku. Na vzniku fenoménu rizikové mládeže se podílejí různé společenské změny probíhající v západních společnostech v posledních dvou stoletích: Slábnou systémy sociální kontroly, které tradičně ovlivňovaly ty sféry života, jež se dnes pokládají za soukromé (byl to vliv církve, vliv širší rodiny, vliv sousedů). Rodina je dnes zakládána kvůli emočnímu uspokojování dospělých, je málo stabilní. Některé děti nemají oporu v biologických rodičích, jsou takzvanými sociálními sirotky: část z nich je vychovávána v ústavních zařízeních, kde se stávají obětí známých deprivacních vlivů disponujících k sociálnímu selhání. Socializace chlapců v současné společnosti jednostranně zdůrazňuje „tvrdost“. Díky tomu se chlapec nenaučí rozeznávat svoje emoce a přiměřeně s nimi zacházet. Vše to může vést ke zkratkovitému reagování chlapců na emoční zátěž i k chování, které nerespektuje potřeby jiných lidí. (MATOUŠEK, O., *Sociální práce v praxi*, 1.vyd. Portál, 2005, 352 s. ISBN 80-7367-002 X)

1.3 Mravní narušenost

Řepková (in Renotírová, 2006) definuje mravní narušenost jako znak jedinců s poruchami chování, který charakterizuje narušený vztah k hodnotovému systému. Vystihuje primární příčinu poruch chování. Toto chování významně přispívá k sociálnímu vyloučení z dané společnosti.

Sociální vyloučení můžeme definovat jako proces, kterým jsou jednotlivci i celé skupiny osob zbavováni přístupu ke zdrojům nezbytným pro zapojení se do sociálních, ekonomických a politických aktivit společnosti jako jejího celku. Sociálně vyloučení jsou odříznuti od institucí a služeb, sociálních sítí a vzdělávacích příležitostí. Procesem sociálního vyloučení je tedy například dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na sociálních dávkách, nízká kvalifikace, rozpad rodiny, ztráta sebeúcty, užívání návykových látek. Jako adaptace na podmínky sociálního vyloučení se často vytváří specifické hodnoty a normy, mezi něž patří například důraz na přítomnost,

neschopnost plánovat do budoucna, pocity beznaděje a bezmocnosti či přesvědčení, že člověk nemůže ovlivnit vlastní sociální situaci.

V souvislosti se sociálním vyloučením je vhodné připomenout také termín sociální kontrola.

Sociální kontrola je souhrn označení všech mechanismů, které zajišťují řád společnosti. Sociální kontrola je principem, jehož prostřednictvím se zjišťuje, zda-li v chování jednotlivců či skupin nedochází k odchylkám od norem dané společnosti a zároveň souborem prostředků, které působí (za užití nejrůznějších typů sankcí) na odstranění těchto odchylek. Sociální kontrola však nepůsobí jen jako zpětné posuzování toho, zda-li je sociální chování přijatelné či přiměřené, ale i jako výchozí informace o tom, co je považováno za žádoucí. Je tedy nejen regulativním, ale i normativním mechanismem v celém sociálním kontaktu. (RENOTIÉROVÁ, M. LUDÍKOVÁ L., *Speciální pedagogika, 4.vyd. Olomouc, r. 2006, 313 s. ISBN 80-244-14759*)

1.4 Kriminalita

Klimeš (2002) říká, že jde o „zločinnost, společenský jev, kterým se rozumí souhrn trestné činnosti v určité oblasti za určité období“. (KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov. 6.vyd. Praha, 2002, 862 s. ISBN 80-7235-023-4*)

O kriminalitě hovoří Řepková (in Renotíerová, 2006) jako o zločinnosti, výskytu trestného chování neboli chování kriminálního, který je vyjádřený souhrnem trestných činů, jež jsou páčány ve společnosti. (RENOTIÉROVÁ, M. LUDÍKOVÁ L., *Speciální pedagogika, 4.vyd. Olomouc, r. 2006, 313 s. ISBN 80-244-14759*)

Kriminalitu a její prevenci Hanáková (2007) definuje jako: „souhrn opatření k předcházení společensky nežádoucím jevům nebo ke snižování jejich následků či rizika jejich opakováním. Nejzávažnější formou lidského chování z těch, které společnost odmítá, jsou provinění, činy jinak trestné“. Prevenci kriminality pak vnímá především jako:

- výchovu ke smysluplnému využívání volného času, výchovu je zdravému životnímu stylu
- potřebu informovanosti o rizicích a nebezpečích různých závislostí
- práci s rizikovými či problémovými jedinci a skupinami osob

- potřebu informovanosti občanů o možnostech ochrany osob a majetku
- snižování rizika recidivy společensky nežádoucích jevů. (HANÁKOVÁ, L. a spol. *Systém včasné intervence. Program prevence kriminality na místní úrovni. Systém včasné intervence pro rok 2007. Šumperk, 74 s.*)

1.5 Socializace

Socializace jako termín hovoří o začleňování osobnosti do společnosti, jedná se o kultivaci člověka – přechod ke společenské bytosti, o osvojování a přebírání společenských zvyků, norem a postojů. Období až do mladé dospělosti se často vyznačuje jakousi sociální bezprizorností stejně jako omezením trvalejších sociálních vazeb. Na základě působnosti mnoha dalších faktorů se životní postoje, hodnoty jedince stabilizují.

Klimeš (2002) definuje socializaci jako „postupné začleňování do společnosti sledující především osvojení základních forem jednání a chování, jazyka, vědomostí, kultury a jiného“. (KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov. 6.vyd. Praha, 2002, 862 s. ISBN 80-7235-023-4*)

Vágnerová (2007) uvádí, že v domě mladé dospělosti již má každý člověk zafixovaný určitý systém norem. Kvalita i osobní význam těchto pravidel (pakliže si je člověk uvědomuje) jsou spoluurčovány prožitou zkušeností, která je v dominantní míře zprostředkována rodinou, následně pak i dalšími významnými osobnostmi a sociálními skupinami. Dochází k určitému posunu v chápání běžných sociálních norem. Mladý člověk si již dovede zdůvodnit rozhodnutí, která se mu jeví být správná. Mladý člověk zná obecné normy a standardy chování v oblasti známých rolí, není si však jistý, jaká pravidla by měla platit pro situace či role nové, do nichž se v průběhu života dostává.

Morální uvažování i vztah k normám také aktuálně ovlivňuje převládající společenské očekávání, které se samozřejmě může lišit ve vztahu k pohlaví, sociální skupině, věku apod. Společenské normy skoro vždy podporují prosociální chování. Změna postoje k normám se v běžném životě projevu zcela konkrétně, a to ve vztahu k povinnostem a s nimi spojenou zodpovědností i ohledem na jiné lidi. Takový přístup můžeme chápat jako konkretizaci morálního uvažování, v němž jde především o osobní vztah k určitým lidem. V tomto věku je velmi důležitá zkušenost s řešením nějakého osobně významného problému, která posílí vědomí relativity morálního úsudku a neméně důležitý význam má zkušenost se silnou emoční vazbou, ze které vyplývá zodpovědnost k určité blízké osobě, což podporuje rozvoj morálního uvažování.

V souvislosti se socializací je na místě zmínit také důležitý termín a tím je status.

Nejobecněji řečeno jde o souhrnné vyjádření pozice člověka v určité společnosti či skupině, jež je zpravidla spojená s určitou mírou ocenění ze strany druhých a se souborem práv a povinností. Jedná se jakési vymezení své role v konkrétní společnosti

Můžeme hovořit o statusu připsaném a statusu získaném.

Status připsaný je založen na charakteristikách, nad nimiž má jedinec jen velmi malou či žádnou kontrolu, je to společenské postavení, do něhož jedinec vstoupí svým narozením a rodinným dědictvím.

Status získaný je naopak sociální pozice dosažená v důsledku osobních schopností, dovedností a úsilím jedince v otevřené „soutěži“ s ostatními. Ovlivnitelnost života sice na jedné straně vede k větší aktivitě, oproti tomu však zvyšuje míru nejistoty i určité nestability, charakteristické právě pro moderní kapitalistickou společnost, a zároveň může také negativně ovlivňovat mezilidské vztahy. (VÁGNEROVÁ, M., *Vývojová psychologie II. Dospělost a stáří*, 1.vyd. Praha, 2007, 461 s. ISBN 978-80-246-1318-5)

1.6 Delikvence

Jedná se o obecné označení pro činnost porušující zákonné či jiné normy chování. Mluvíme o protispoločenském chování v širším slova smyslu než kriminalita.

Sillamy (2001) definuje delikvenci jako „porušování zákonů společnosti. Co se týče příčin delikvence mladistvých, nacházíme tu faktory psychosociální (alkoholismus rodičů, rodinný rozvrat, nezaměstnanost, citové strádání)“. (SILLAMY, N. *Psychologický slovník*, 1.vyd. Olomouc, 2001, 246 s. ISBN 80-244-0249-1)

Řepková (in Renotířová, 2006) hovoří o obecném označení pro činnost porušující zákonné či jiné normy chování. (RENOTIŘOVÁ, M. LUDÍKOVÁ L., *Speciální pedagogika*, 4.vyd. Olomouc, r. 2006, 313 s. ISBN 80-244-14759)

1.7 Delikt

Klimeš (2002) definuje delikt jako „porušení práva, provinění, poklesek“. Delikventa pak jako „provinilce“. (KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. 6.vyd. Praha, 2002, 862 s. ISBN 80-7235-023-4)

Delikt označuje v našem právním systému porušení určité právně stanovené povinnosti či jiného práva. Delikt je výsledkem protiprávního jednání. Můžeme hovořit také o přečinu či provinění.

1.8 Přestupek

Přestupek je zaviněné delikventní jednání užšího stupně závažnosti, než-li je trestný čin. Toto jednání je pro společnost škodlivé, porušuje a ohrožuje její zájem a bývá za přestupek označeno buď Zákonem č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, či jiným zákonem. Přestupku se může dopustit pouze fyzická osoba. Shodně jako u trestných činů zákon i zde stanoví dvě výjimečné situace, kdy jednání, které má znaky přestupku, přestupkem není v případě nutné obrany a krajní nouze.

Nutnou obranu definuje § 29 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, jako „čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný tímto zákonem, není trestným činem. Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku“.

Krajní nouzi definuje § 28 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, jako „čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému tímto zákonem, není trestným činem. Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet“.

Stejně jako u trestného činu je třeba naplnění skutkové podstaty, jinými slovy, přestupkem není jednání, které má všechny jeho znaky, ale není pro společnost nebezpečné.

Odpovědnosti za přestupek je také zbaven ten, kdo v době jeho spáchání nedovršil 15 let věku či kdo byl nepřičetný a nemohl proto rozpoznat nebezpečnosti svého jednání.

Odpovědnost za přešupek zaniká v případě, že se přešupek nepodaří ve lhůtě jednoho roku od spáchání projednat.

Na rozdíl od trestných činů, kde se zpravidla vyžaduje úmysl, postačí u většiny přešupků zavinění z nedbalosti.

Přešupky v ČR, oproti právní úpravě jiných zemí, neprojednávají soudy, ale většinou obecní úřady, které mají k tomuto účelu zřízeny buď samostatné přešupkové odbory či zvláštní komise k projednávání přešupků.

Souhlasí-li přešupce, lze přešupek projednat i na místě ve zjednodušeném, tzv. blokovém řízení, anebo v tzv. příkazném řízení.

Rozhodnutí o přešupku se vydává ve správním řízení, je správním aktem a proti pravomocnému rozhodnutí (i v blokovém řízení) lze vždy podat správní žalobu k soudu.

Zákon č. 200/1990 Sb., o přešupcích, ve znění pozdějších předpisů uvádí, že za přešupek lze uložit tyto sankce:

- napomenutí
- pokuta
- zákaz činnosti
- propadnutí věci

Zákon č. 200/1990 Sb., o přešupcích, ve znění pozdějších předpisů, definuje v § 2 pojem přešupek jako „zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přešupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin.

Přešupkem není jednání, jímž někdo odvrací přiměřeným způsobem přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněným zákonem nebo nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem, jestliže tímto jednáním nebyl způsoben zřejmě stejný závažný následek než ten, který hrozil, a toto nebezpečí nebylo možno v dané situaci odvrátit jinak“.

V § 3 téhož zákona se říká, že „k odpovědnosti za přešupek postačí zavinění z nedbalosti, nestanoví-li zákon výslovně, že je třeba úmyslného zavinění“. (Vše *citace*

ze zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, Dostupné z: www.esjpa.cz)

1.9 Trestný čin

Trestný čin je v českém trestním právu jediným základem trestní odpovědnosti. Jedná se o ucelenou množinu přesně vymezených znaků, musí být všechny naplněny v zákonem stanovené míře a době spáchání skutku, v němž je trestný čin spatřován.

Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslné zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.

Trestné činy se dle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dělí na přečiny a zločiny. Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.

Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny; zvláště závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

Trestné činy se dle zavinění dělí na trestné činy spáchané úmyslně a z nedbalosti.

Dle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, je pachatelem trestného činu ten, kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná.

Pachatelem trestného činu je i ten, kdo k provedení činu užil jiné osoby, která není trestně odpovědná pro nedostatek věku, nepřičetnost, omyl, anebo proto, že jednala v nutné obraně, krajní nouzi či za jiné okolnosti vylučující protiprávnost, anebo sama nejednala nebo nejednala zaviněně. Pachatelem trestného činu je i ten, kdo k provedení činu užil takové osoby, která nejednala ve zvláštním úmyslu či z pohnutky předpokládané zákonem; v těchto případech není vyloučena trestní odpovědnost takové osoby za jiný trestný čin, který tímto jednáním spáchala.

Hlavními obecnými znaky trestného činu je věk pachatele a příčetnost. Dle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, kdo v době spáchání činu nedovršil patnáctý rok svého věku, není trestně odpovědný. Rovněž tak, kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný. *(Vše citace ze zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů., Dostupné z: www.esipa.cz)*

1.10 Provinění

Podle současného právního řádu České republiky jsou mladiství trestně odpovědní až po dovršení 15 let. Do tohoto věku při spáchání trestného činu nemohou být stíháni, může jim být maximálně nařízena ochranná výchova v zařízení pro děti. To je ovšem velký problém, protože se často stává, že mladiství z těchto zařízení utíkají a na svobodě se dopouštějí další trestné činnosti. Jsou si také velmi dobře vědomi faktu, že nemohou být potrestáni.

Trestný čin u mladistvých pachatelů je nazýván provinění, u nezletilých jedinců, tedy dětí, kteří jsou mladší 15 let, hovoříme o činu jinak trestném. Mladistvým je obecně označován člověk, který dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku. Tento pojem se užívá zejména v trestním právu, kde je mladistvý ten, který se v uvedeném věkovém rozpětí dopustil nějakého trestného činu. Trestní odpovědnost mladistvých se vyznačuje určitými odlišnostmi oproti trestní odpovědnosti dospělých. Tuto problematiku upravuje *zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů.*

Ale o tomto více v následujících kapitolách mé práce.

2. Klasifikace a typologie poruch chování

Valenta (2003) říká, že poruchy chování se demonstrují dlouhodobými a opakujícími se projevy vzdorovitého a agresivního jednání. Dle nasměrování poruchy je dále dělíme. (VALENTA, M, MÜLLER, O. *Psychopedie. Teoretické základy a metodika*. 2. vyd. Praha, 2003, 443 s. ISBN 80-7320-063-5)

2.1 Dělení dle stupně narušených norem vůči společnosti

2.1.1 Disociální chování – nepřiměřené, nespolečenské chování, které se ale dá zvládnout přiměřenými pedagogickými prostředky. Toto chování se objevuje v určitých vývojových obdobích (puberta). Jedná se o přechodný stav, ovlivnitelný, dá se zvládnout důslednou výchovou.

Řepková (in Renotiérová, 2006) uvádí, že se nejčastěji objevuje v rodinné či školní výchově. Jedná se o kázeňské přestupky proti školnímu řádu, neposlušnost, vzdorovitost, negativismus, lži a řadu jiných drobných porušení normy. (RENOTIÉROVÁ, M. LUDÍKOVÁ L., *Speciální pedagogika*, 4.vyd. Olomouc, r. 2006, 313 s. ISBN 80-244-14759)

2.1.2 Asociální chování – je charakterizované výraznějšími problémy v rozporu s normami a s očekáváním společnosti. Takové chování je dlouhodobé a opakované, provázené narušováním norem, ale stále ještě nepřekračuje právní předpisy.

Dopad tohoto chování negativně ovlivňuje jedince samotného.

Řepková (in Renotiérová, 2006) říká, že takovéto chování je v rozporu se společenskou morálkou a nositel tohoto jednání se výrazně odlišuje od společenského průměru. Porušuje společenské normy, normy morálky dané společností, ale také

jejich intenzitou, které ještě nepřekračují právní předpisy. Mezi základní formy mohou patřit útoky, alkoholismus a jiné druhy závislostí. (RENOTIÉROVÁ, M. LUDÍKOVÁ L., *Speciální pedagogika, 4.vyd. Olomouc, r. 2006, 313 s. ISBN 80-244-14759*)

2.1.3 Antisociální chování – je takové chování, kdy jedinec páchá trestnou činnost, jedná proti společnosti. Poškozuje nejen sám sebe, ale i okolí, celou společnost. Jedná se o porušení právních či společenských norem.

Řepková (in Renotierová, 2006) sděluje, že takové jednání navazuje na chování asociální. Nositel antisociálního chování porušuje zákony dané společností a jeho náprava (reedukace) je možná většinou jen prostřednictvím ústavní péče. Může se jednat například o krádeže, loupeže, vandalství, sexuální delikty, zabití, vraždy. (RENOTIÉROVÁ, M. LUDÍKOVÁ L., *Speciální pedagogika, 4.vyd. Olomouc, r. 2006, 313 s. ISBN 80-244-14759*)

2.2 Dělení v souvislosti s věkem

2.2.1 Dětská delikvence

O dětské delikvenci Řepková (in Renotierová, 2006) říká, že „asociální chování se zpravidla vyskytuje u dětí mladších, chování antisociální pozorujeme ve větší míře u starších dětí a mládeže (asi od 12. roku). Nejmladší věkovou skupinou, která je z hlediska kriminality sledována, je kategorie ve věku od 6 do 15 let. Období počátku školní docházky je pro dítě velmi náročné po stránce fyzické i psychické a přináší s sebou mnoho změn. Zavadová činnost této věkové skupiny (6- 15 let) bývá označována jako prekriminalita, dětská delikvence, dětská kriminalita. Typickým znakem dětské delikvence je skupinovitost, malá připravenost a promyšlenost. Negativní aktivity této skupiny směřují převážně proti majetku v osobním i společenském vlastnictví, méně často se setkáváme s násilnými činy, i když musíme konstatovat, že nárůst brutality je zřejmý. Přibýlo i nežádoucí jednání v souvislosti s toxikománií“. (RENOTIÉROVÁ, M. LUDÍKOVÁ L., *Speciální pedagogika, 4.vyd. Olomouc, r. 2006, 313 s. ISBN 80-244-14759*)

2.2.2 Juvenilní delikvence

Jedná se o kriminalitu mladistvých, v rozmezí 15 – 18 ti let věku a je zde patrná recidiva.

Řepková (in Renotírová, 2006) uvádí, že „ poruchy chování u mladistvých bývají označovány jako juvenilní delikvence neboli kriminalita mladistvých. V tomto období dospívání se formují hlavní rysy osobnosti. Je považováno za kritické období charakteristické zejména změnami sociálními. Vliv vrstevníků je v tomto období velmi silný, vytvářejí se party, které se ne vždy zabývají činnostmi pozitivní. U těchto jedinců se objevuje celá řada trestných činů, které se svou povahou blíží kriminalitě dospělých. Mezi nejčastější skutky patří násilí proti jednotlivci i skupině, opilství a výtržnictví, neoprávněné užívání motorového vozidla, rozkrádání, v posledních letech také trestné činy v souvislosti s toxikománií, patologickým hráčstvím a prostitucí“. (RENOTIÉROVÁ, M. LUDÍKOVÁ L., *Speciální pedagogika, 4.vyd. Olomouc, r. 2006, 313 s. ISBN 80-244-14759*)

2.2.3 Kriminalita dospělých

Páchání trestné činnosti osobou starší 18. let věku. Řepková (in Renotírová,2006) definuje kriminalitu dospělých jako „ skupinu jedinců nad 18 let, vyznačující se rozsáhlou trestnou činností s častou recidivou“. (RENOTIÉROVÁ, M. LUDÍKOVÁ L., *Speciální pedagogika, 4.vyd. Olomouc, r. 2006, 313 s. ISBN 80-244-14759*)

3. Kriminalita mladistvých

Pojem kriminalita je velmi špatně definovatelný. Lze říci, že existují dva hlavní způsoby, jak ji definovat:

- legální definice, která vychází z trestního práva a která nám sděluje, že kriminalitu lze uchopit jako určitý souhrn trestné činů spáchaných na určitém místě za určitého období. Dalším pojmem spojeným s kriminalitou, viz výše, je protispolečenská činnost, což je nejširší pojem, který zahrnuje kriminalitu, delikvenci a negativní společenské jevy. (SCHELLEOVÁ, I., aj., *Právní postavení mladistvých*. Praha: Eurolex.2004. s. 250. ISBN 80-86432-82-3)

- sociologická definice, která je významově širší a může zahrnovat i jevy, které jsou pro společnosti velmi škodlivé, ale jejichž skutková podstata není uvedena ve zvláštní části trestního zákona. (SCHELLEOVÁ, I., aj., *Právní postavení mladistvých*. Praha: Eurolex.2004. s. 250. ISBN 80-86432-82-3)

3.1 Trestní odpovědnost mladistvých

Trestní odpovědnost mladistvých je v České republice ukotvena v zákoně č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů.

Dle tohoto zákona je protiprávním činem provinění, které spáchal mladistvý, který dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok věku.

Čin jinak trestný je spáchán dítětem mladším patnácti let.

Orgány činnými dle tohoto zákona jsou policejní orgány, státní zástupci a soudy pro mládež.

V § 5 tohoto zákona se praví, že „ mladistvý, který v době spáchání činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat jeho nebezpečnost pro společnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný. Dopustí-li se mladistvý činu jinak trestného nebo není-li z jiných zákonných důvodů trestně odpovědný, lze vůči němu použít obdobně postupů a opatření uplatňovaných podle tohoto zákona u dětí mladších patnácti let“. V § 6 tohoto zákona se praví, že „ trestný čin spáchaný mladistvým se nazývá provinění. Čin, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně, není proviněním, jestliže je spáchán mladistvým a stupeň jeho *nebezpečnosti pro společnost je malý*. Nestanoví-li tento zákon jinak, platí pro posouzení provinění spáchaného mladistvým trestní zákon“.

§ 7 tohoto zákona zná termín účinná lítost, o kterém říká, že „ trestného činu, na který trestní zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let, spáchaného mladistvým zaniká, jestliže mladistvý po spáchání činu:

- a) dobrovolně odstranil nebo napravil způsobený následek, anebo se o to pokusil, zejména nahradil způsobenou škodu, učinil opatření potřebná k její nápravě nebo se jinak pokusil odčinit způsobené následky,
- b) svým chováním projevil účinnou snahu po nápravě a
- c) čin neměl trvale nepříznivých následků pro poškozeného nebo pro společnost“.

Účelem tohoto opatření vůči mladistvému je zejména vytvoření podmínek pro sociální a duševní rozvoj, samozřejmě se zřetelem k jím dosaženému stupni rozumového a mravního vývoje, osobním vlastnostem, rodinné výchově a zázemí, stejně jako jeho ochrana před škodlivými vlivy a předcházení dalšího páchaní provinění.

Mladistvému lze uložit pouze tato opatření:

- a) výchovná opatření - dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovná omezení a napomenutí s výstrahou
- b) ochranná opatření - ochranné léčení, zabránění věci a ochranná výchova
- c) trestní opatření - obecně prospěšné práce, peněžitá opatření, peněžitá opatření s podmíněným odkladem výkonu, propadnutí věci, zákaz činnosti, vyhoštění, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (podmíněně odsouzení), odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem, odnětí svobody nepodmíněně

Tyto druhy trestů či opatření dale blíže rozvedu v dalších podkapitolách této práce.

Účelem zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, je úprava podmínek odpovědnosti mládeže za protiprávní činy uvedené v trestním zákoně, opatření ukládaná za takové protiprávní činy, postup, rozhodování a výkon soudnictví ve věcech mládeže.

Projednáváním protiprávních činů, kterých se dopustili děti mladší patnácti let a mladiství, se sleduje, aby se na toho, kdo se takového činu dopustil, užilo opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se nadále páčání protiprávního činu zdržel a našel si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji a podle svých sil a schopností přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho protiprávním činem; řízení musí být vedeno tak, aby přispívalo k předcházení a zamezování páčání protiprávních činů. (Vše citace ze zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, Dostupné z: www.esipa.cz)

3.2 Základní zásady trestního řízení proti mladistvým a specifický přístup při jednání

Způsob provádění úkonů řízení ve věcech mladistvých jsou zakotvena v zákoně č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, kdy se o nich hovoří v několika paragrafech.

Výchovná opatření je možné mladistvému uložit s jeho souhlasem již v průběhu řízení před rozhodnutím soudu pro mládež o vině mladistvého. Mladistvý může kdykoli v průběhu řízení až do jeho pravomocného skončení svůj souhlas odvolat prohlášením adresovaným soudu pro mládež a v přípravném řízení státnímu zástupci, který řízení vede. Výkon výchovných opatření tím skončí.

V řízení proti mladistvým je důležité dbát na to, aby vyšetřování, projednávání i rozhodování samotné bylo svěřeno osobám, jejichž znalost otázek souvisejících s výchovou mládeže zaručí naplnění výchovného účelu řízení. Vždy je nutno šetřit jejich osobnost a při jednání přihlížet k jejich věku duševní vyspělosti, aby nedošlo k narušení jejich psychické a sociální rovnováhy a jejich další vývoj byl co nejméně

ohrožen. Úkony přípravného řízení provádí zpravidla policejní orgán určený k úkonům v trestních věcech mladistvých osob a státní zástupce specializovaný na věci mládeže či soudce soudu pro mládež.

Mladistvý má právo na zacházení přiměřené jeho věku, duševní vyspělosti a zdravotnímu stavu. Musí mít také obhájce od okamžiku, kdy jsou proti němu použita opatření dle výše zmíněného zákona.

Tuto problematiku upravuje § 42 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech, ve znění pozdějších předpisů, kde se hovoří o právech mladistvého.

Mladistvý musí mít obhájce od okamžiku, kdy jsou proti němu použita opatření podle tohoto zákona nebo provedeny úkony podle trestního řádu, včetně úkonů neodkladných a neopakovatelných, ledaže nelze provedení úkonu odložit a vyzrozumění obhájce o něm zajistit.

Ve vykonávacím řízení musí mít mladistvý obhájce, jestliže soud pro mládež rozhoduje ve veřejném zasedání a mladistvý nedovršil osmnácti let, nebo jde-li o podmíněné propuštění z výkonu trestního opatření odnětí svobody mladistvého, který v době konání veřejného zasedání nedovršil devatenáctý rok. Všechny orgány činné podle tohoto zákona jsou povinny vždy mladistvého poučit o jeho právech a poskytnout mu plnou možnost jejich uplatnění. Ve vhodných případech jej poučí i o podmínkách pro podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání nebo odstoupení od trestního stíhání.

V § 43, respektive 44 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, je uvedeno, že zákonný zástupce mladistvého může mladistvého zastupovat, zvolit mu obhájce, činit za mladistvého návrhy, podávat za něj žádosti a zúčastňovat se těch úkonů, kterých se dle zákona může zúčastnit mladistvý. V prospěch mladistvého může zákonný zástupce tato práva vykonávat i proti jeho vůli.

V případě, že zákonný zástupce mladistvého nemůže vykonávat svá práva, ustanoví k výkonu těchto práv mladistvého opatrovníka. Proti rozhodnutí o ustanovení opatrovníka je přípustná stížnost.

Nevyužije-li mladistvý svého práva zvolit si obhájce a nezvolí mu ho ani jeho zákonný zástupce, může mu ho zvolit jeho příbuzný v přímém pokolení, jeho sourozenec,

osvojitel, manžel či druh. Tyto osoby tak mohou činit i proti jeho vůli. Mladistvý si může místo obhájce, který mu byl ustanoven či osobou k tomu oprávněnou zvolen, zvolit obhájce svého.

Mladistvý, který nedovršíl v době zadržení osmnáctý rok svého věku, musí být umístěn odděleně od dospělých.

Dle § 54 zákona č. 218/2003 Sb., 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, je „publikování informací o průběhu hlavního líčení či veřejného zasedání, které by vedly ke ztotožnění mladistvého ve veřejných sdělovacích prostředcích nebo jiným způsobem, je zakázáno. Stejně tak je zakázáno publikování každého textu nebo každého vyobrazení týkajícího se totožnosti mladistvého. Rozsudek se vyhláší veřejně v hlavním líčení v přítomnosti mladistvého. Odsuzující rozsudek může být uveřejněn ve veřejných sdělovacích prostředcích jen bez uvedení jména a příjmení mladistvého a při přiměřené ochraně mladistvého před nežádoucími účinky jeho uveřejnění. Předseda senátu může s přihlédnutím k povaze a charakteru provinění a přiměřené ochraně zájmů mladistvého rozhodnout o jiném způsobu uveřejnění a o omezeních s tím spojených. Proti takovému usnesení není stížnost přípustná“. (Vše citace ze zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, Dostupné z: www.esipa.cz)

3.3 Druhy trestů a ochranná opatření

Pouze pro představu a upřesnění se zde zmíním o druzích trestů za spáchání trestného činu, které popisuje a stanoví § 52 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Za spáchané trestné činy může soud uložit tresty:

- odnětí svobody
- domácí vězení
- obecně prospěšné práce
- propadnutí majetku
- peněžitý trest

- propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty
- zákaz činnosti
- zákaz pobytu
- zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce
- ztrátu čestných titulů nebo vyznamenání
- ztrátu vojenské hodnosti
- vyhoštění

Naproti tomu, jak jsem uvedl výše, mladistvému lze za provinění dle § 10 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, lze uložit tato ochranná opatření:

- výchovná opatření
- ochranná opatření
- trestní opatření

3.3.1 Výchovná opatření

Dle § 15 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, který hovoří o ukládání výchovných opatření, lze, při upuštění od trestního opatření, ve snaze dosáhnout účelu tohoto zákona uložit mladistvému výchovná opatření. Výchovná opatření lze uložit na dobu nejdéle tří let. Výchovnými opatřeními se rozumí:

- dohled probačního úředníka
- probační program
- výchovné povinnosti
- výchovná omezení
- napomenutí s výstrahou

Výchovná opatření usměrňují způsob života mladistvého, a tím také podporují a zajišťují jeho nejlepší možnou výchovu. Když se ukáže, že výchovné opatření je pro mladistvého nemožné či je po něm nelze požadovat, soud pro mládež, v přípravném řízení státní zástupce výchovné opatření zruší či pozmění.

■ Dohled probačního úředníka

§ 16 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, přesně definuje dohled probačního úředníka jako „pravidelné sledování chování mladistvého v jeho rodině a způsobu výchovného působení rodičů na něj, kontrola dodržování uloženého probačního programu a výchovných povinností a omezení uložených mladistvému soudem pro mládež a v přípravném řízení státním zástupcem nebo vyplývajících ze zákona a jeho pozitivní vedení probačním úředníkem k životu v souladu se zákonem“.

Účelem dohledu probačního úředníka je stálá kontrola chování mladistvého se snahou snížit či úplně omezit páchání trestné činnosti a pomoci mladistvému vést řádný život.

Mladistvý, kterému byl uložen dohled probačního úředníka je povinen, dle § 16 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů:

- „spolupracovat s probačním úředníkem způsobem, který mu probační úředník stanoví na základě programu jeho výkonu,
- dostavovat se k probačnímu úředníkovi ve lhůtách, které mu budou stanoveny probačním úředníkem, při stanovení těchto lhůt probační úředník přihlédne k poměrům mladistvého, jeho životní situace v době výkonu dohledu i k prostředí, v němž žije,
- informovat probačního úředníka o svém pobytu, zaměstnání, dodržování uložených přiměřených omezení nebo povinností a jiných důležitých okolnostech pro výkon dohledu určených probačním úředníkem, nebránit probačnímu úředníkovi ve vstupu do obydlí“. (Vše citace ze zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, Dostupné z: www.esipa.cz)

■ Probační program

Probačním programem se rozumí program sociální výchovy, psychologického poradenství, terapeutický program, program zahrnující obecně prospěšnou činnost, vzdělávací, doškolovací, rekvalifikační či další vhodný program rozvoji sociálních dovedností a osobnosti mladistvého. Jeho cílem je, aby se mladistvý vyhnul chování, které je v rozporu se zákonem. Program pracuje na podpoře vhodného sociálního

zázemí, urovnání vztahů mezi ním a poškozeným. Probační program schvaluje ministr spravedlnosti. Tento program lze mladistvému uložit, když je vhodný vzhledem k jeho potřebám a zájmům společnosti, když je mu poskytnuta možnost seznámit se s obsahem probačního programu a pokud mladistvý souhlasí s jeho účastí na něm. Pokud byla proviněním způsobena škoda, zpravidla se mladistvému uloží, aby ji dle svých možností a sil nahradil. Dohledem nad výkonem probačního programu je soudem pro mládež a v přípravném řízení státním zástupcem pověřen probační úředník. O výsledcích probačního programu, stejně jako o jeho ukončení předává zprávu soudu pro mládež či státnímu zástupci probační úředník.

■ **Výchovné povinnosti**

§ 18 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, mezi výchovné povinnosti řadí:

- bydlet s rodiči nebo jiným dospělým, který je odpovědný za jeho výchovu,
- jednorázově nebo ve splátkách zaplatit přiměřenou peněžitou částku, kterou zároveň určí, na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti poskytovanou podle zvláštního zákona,
- vykonat bezplatně ve volném čase společensky prospěšnou činnost určitého druhu,
- usilovat o vyrovnání s poškozeným,
- nahradit podle svých možností škodu způsobenou proviněním anebo jinak přispět k odstranění následků provinění,
- podrobit se léčení závislosti na návykových látkách, které není ochranným léčením podle trestního zákona,
- podrobit se ve svém volném čase vhodnému programu sociálního výcviku, psychologickému poradenství, terapeutickému programu, vzdělávacímu, doškolovacímu, rekvalifikačnímu nebo jinému vhodnému programu k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti mladistvého, který není probačním programem“. (Vše citace ze zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, Dostupné z: www.esipa.cz)

■ Výchovná omezení

Výchovná omezení jsou ukládána tak, aby nenarušovala přípravu mladistvého na budoucí povolání a plnění jeho povinností souvisejících se vzdělávacím programem školy. Výchovnými omezeními, dle § 19 výše zmiňovaného zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, se rozumí omezení“

- návštěv určitých akcí, zařízení pro mladistvého nevhodných,
- styku s určitými osobami,
- zdržovat se na určitých místech,
- neuchovávat předměty, jež by mohly sloužit k páčání další trestné činnosti,
- neužívat návykové látky,
- neúčastnit se hazardních her či hraní na výherních hracích automatech,
- neměnit místo svého pobytu bez předchozího ohlášení této skutečnosti probačnímu úředníkovi,
- neměnit bezdůvodně své zaměstnání bez předchozího ohlášení této skutečnosti probačnímu úředníkovi. *(Vše citace ze zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, Dostupné z: www.esipa.cz)*

■ Napomenutí s výstrahou

Napomenutím s výstrahou se rozumí, dle § 20 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, soudem či státním zástupcem důrazné vytknutí protiprávnosti jeho činu a upozornění na konkrétní důsledky, jež mu hrozí dle příslušného zákona v případě, že by v budoucnu opět páchal trestnou činnost.

3.3.2 Ochranná opatření

V § 98 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, se hovoří o druzích ochranných opatření a těmi jsou:

- ochranné léčení

- zabezpečovací detence
- zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty
- ochranná výchova

Ukládání ochranné výchovy upravuje zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Ochranné léčení nelze uložit vedle zabezpečovací detence.

Ochranná opatření jsou ukotvena také v zákoně č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, konkrétně o nich hovoří § 21. Ochrannými opatřeními jsou ochranné léčení, zabrání věci a ochranná výchova.

Jejich účelem je pozitivně ovlivnit duševní, morální a sociální vývoj mladistvého a chránit společnost před dalším pácháním provinění mladistvým. Ochrannou výchovu lze však uložit pouze mladistvému, a to na základě zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, ostatní ochranná opatření se ukládají dle trestního zákona.

3.3.3 Trestní opatření

V § 24 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, se uvádí, že za spáchané provinění může soud pro mládež uložit pouze tato trestní opatření:

- obecně prospěšné práce
- peněžní opatření
- peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu
- propadnutí věci
- zákaz činnosti
- vyhoštění
- odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (podmíněné odsouzení)
- odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem
- odnětí svobody nepodmíněné

Opět uložení těchto trestních opatření musí napomáhat k vytváření vhodných podmínek pro následný vývoj mladistvého a nesmí být výkonem trestního opatření ponížena lidská důstojnost. *(Vše citace ze zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, Dostupné z: www.esipa.cz)*

3.3.4 Ochranné léčení

Ochranné léčení nařizuje soud a je uloženo v případě nepřítetnosti, nebezpečnosti pachatele trestné činnosti při pobytu na svobodě, jestliže se oddává zneužívání návykových látek, spáchal trestný čin pod jejím vlivem apod. Více zákon samotný.

Ochranné léčení může soud uložit i vedle trestu. Ochranné léčení se zpravidla vykonává v léčebném zařízení. Lze-li však vzhledem k povaze choroby či léčebným možnostem očekávat, že účel splní i léčení ambulantní, soud může nařídít i takový způsob léčby.

Ochranné léčení potrvá, dokud to vyžaduje jeho účel. O propuštění z ochranného léčení rozhoduje soud. Ochranné léčení se ukládají na základě zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

3.4 Probační a mediační služba

Probační a mediační služba byla v České republice tvořena dle zákona č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2001. Probační a mediační služba je organizační složkou státu a ministerstvo spravedlnosti vytváří podmínky k plnohodnotnému fungování probace i mediace. Zároveň ministerstvo vykonává nad její činností dohled.

Posláním probační a mediační služby je prevence a snaha o soustavné snižování rizik opakování trestné činnosti a snaží se naplňovat následující cíle:

Integrace pachatele – zapojení pachatele do běžného života společnosti bez porušování zákonů a norem dané společnosti. Cílem se stává obnova respektování zákonů a norem společnosti, uplatnění se v dané společnosti.

Articipace poškozeného – důraz kladen na větší zapojení poškozeného do procesu řešení následků trestné činnosti i procesu odškodnění a urychlit tak řešení následků trestného činu a snížit obavy poškozeného s cílem obnovit u poškozeného pocit bezpečí jeho životě stejně jako obnovit důvěru v celý systém trestní spravedlnosti našeho státu. Ochrana společnosti – jedná se o prevenci následného kriminálního chování. (Vše citace ze zákona č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů, Dostupné z: www.esipa.cz)

3.4.1 Propace

Matoušek (2003) hovoří o probaci jako o organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným, kontrolu výkonu trestu nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Také jako individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů. (MATOUŠEK, O, KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence. 2.vyd. Portál, 2003, 344 s. ISBN 80-7178-771-X*)

3.4.2 Mediace

Mediací pak rozumí (Matoušek, 2003) mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným, činnost směřující k urovnání konfliktního stavu. To vše vykonáváno v souvislosti s trestním řízením. Oproti probaci v sobě mediace zahrnuje nejen prvky pomoci, ale i prvky sociální kontroly a je možno využít mediaci pouze za předpokladu výslovného souhlasu obou zúčastněných stran, tj. pachatele i oběti. (MATOUŠEK, O, KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence. 2.vyd. Portál, 2003, 344 s. ISBN 80-7178-771-X*)

4. Prevence kriminality

Pojem prevence kriminality je obvykle chápán jako soubor aktivit vyvíjených státními, veřejnoprávními, i soukromoprávními subjekty, bezprostředně směřujících ke kontrole kriminality. Do prevence kriminality tak náležejí veškeré aktivity směřující k předcházení páchaní trestných činů, k snižování jejich výskytu cestou zamezení páchaní nebo neutralizací příčin a podmínek vzniku trestných činů. (*Strategie prevence kriminality na léta 2008-2011. Dostupné z:*

<http://www.mvcr.cz/dokument/2007/prevence/strategie1016.html>).

Patří sem opatření, jejichž cílem je zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality, ať již prostřednictvím omezení kriminogenních příležitostí nebo působením na potenciální pachatele a oběti trestných činů (*ZAPLETAL, J., et al. Prevence kriminality, r. 2005, s.128*).

V rámci kriminální prevence se setkáváme s širokým spektrem preventivních aktivit, strategií, opatření a programů. Mezi tyto programy nebo opatření patří i **Systém včasné intervence**, který je stěžejním tématem této práce a detailněji se problematikou Systému včasné intervence budu věnovat hned v následující kapitole této bakalářské práce.

Nejvýznamnějším prostředkem sociální prevence je výchova dětí v rodinách a výchova dětí ve školách. Preventivně mohou působit i nevládní organizace. Vlivným nástrojem je také sociální politika státu ovlivňující systém vzdělávání, zaměstnanosti, stabilitu rodiny, fungování policejního a soudního aparátu a dalších institucí zabývajících se rizikovou mládeží. Menší význam a dosah mají regionální a lokální programy pro úžeji definované skupiny rizikových dětí či rizikové mládeže. Lokální, regionální i státní preventivní opatření však mohou být efektivní jen tehdy, jsou-li založena na kvalifikované detekci problémů a je-li průběžně sledován jejich očekávaný vliv i neočekávané vedlejší účinky. Ve veřejném mínění, v žurnalistice i v politice se vliv trestů obecně přeceňuje. Laická a médií oblíbená představa přikládá nejvyšší význam výši trestu. Kriminologický výzkum již několik desítek let přesvědčivě ukazuje, že výše trestu má nulový nebo velmi malý vliv na kriminální chování populace. Ti, kdo páchají

trestný čin poprvé, skoro nikdy neznají jeho trestněprávní kvalifikaci ani výši sankce. Recidivisté ji sice znají, ale tato znalost nepostačuje k tomu, aby se trestnému jednání vyhnuli, neboť se dosti pravidelně domnívají, že tentokrát nebudou vypátráni. (MATOUŠEK, O, KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2.vyd. Portál, 2003, 344 s. ISBN 80-7178-771-X)

Stručný systém prevence v ČR

Pro naši republiku je nejvyšším státním orgánem prevence Republikový výbor pro prevenci kriminality zřízený v roce 1993, v němž zasedají zástupci všech zainteresovaných ministerstev společně se zástupci Mezirezortní protidrogové komise. Předsedá mu ministr vnitra. Na Ministerstvu vnitra ČR existuje také zvláštní odbor prevence kriminality, jež má za úkol poskytovat prostředky i podporu státním i nestátním organizacím, obecním zastupitelstvům, jež se prevencí zabývají.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy řeší primární prevenci na školách pomocí Programu sociální prevence a prevence kriminality.

Ministerstvo práce a sociálních věcí pracuje s prevencí sekundární, zaměřenou na ohroženou mladou populaci, jejich rodiny a na skupiny mládeže.

Ministerstvo spravedlnosti odpovídá za zacházení s obviněnými a odsouzenými mladistvými. Je zřizovatelem Institutu kriminologie a sociální prevence, který provádí kriminologický výzkum.

Na místní úrovni mohou také vzniknout komise pro prevenci kriminality.

4.1 Cílová skupina preventivních opatření

Cílovou skupinou preventivních programů-opatření mohou být především:

- hyperaktivní děti
- děti s poruchami chování
- děti z dysfunkčních rodin,
- děti zneužívané a týrané v jejich rodinách,
- děti selhávající ve škole,
- děti ze čtvrtí, kde je vysoká úroveň kriminality,
- děti s predelikventním chováním,

- děti z rodin žijících pod hranicí životního minima aj.

Volba cílové skupiny určuje nejvhodnější preventivní strategii, nejvhodnější prostředí, stejně jako okruh lidí zapojených do programu. (*Strategie prevence kriminality na léta 2008-2011. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz>*)

4.2 Struktura prevence kriminality

Sociální prevence - mluvíme o aktivitách ovlivňující proces socializace a aktivity, jež jsou primárně zaměřené na změnu nepříznivých společenských a ekonomických podmínek, jež se stávají příčinou páchaní trestné činnosti. Sociální prevence u nás je součástí sociální politiky. Bohužel její efektivita je velmi obtížně měřitelná.

Situační prevence - vychází ze skutečnosti, že určité druhy kriminality se objeví v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Zde se přistupuje k opatření technické obrany, fyzické a režimové. Nejefektivněji působí při omezování majetkové trestné činnosti. Lze konstatovat, že úspěšnost situační prevence je vysoká, vždy zde záleží na volbě opatření, stejně jako na finančních prostředcích, osobní potřebě či referenci do ní vložených. Těžištěm odpovědnosti za opatření situační prevence nesou především občané, obce, Policie ČR, zastoupena Ministerstvem vnitra.

Prevence viktimit a pomoc obětem trestných činů - připraveností ohrožených osob. V praxi to znamená trénink obranných strategií, zdravotní, psychologické a právní poradenství, propagace technických možností obrany před trestnou činností. Úzce spolupracuje a využívá metody sociální i situační prevence na úrovni primární, sekundární a terciární. (*Koncepce prevence kriminality na léta 2009-2011. Dostupné z: <http://www.pardubickykraj.cz/document.asp?thema=3956>*)

4.3 Úrovně preventivních aktivit

Primární prevence pracuje na výchovné, vzdělávací, volnočasové a taky osvětové i poradenské úrovni a zaměřuje na co nejširší veřejnost. Těžiště primární prevence spočívá v rodinách a školách.

Sekundární prevence již pracuje s rizikovými osobami a skupinami osob, u nichž lze předpokládat, že se stanou pachateli nebo oběťmi trestné činnosti. Pracuje také se

sociálně patologickými jevy (vandalismus, drogové a alkoholové závislosti, záškoláctví atd.).

Terciární prevence spočívá v resocializaci již kriminálně narušených osob (např. rekvalifikace, sociální a rodinné poradenství). Cílem je udržet dosažené výsledky. Odpovědnosti za oblast primární a sociální prevence spadá do působnosti rodiny, obcí, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Sekundární a terciární prevence je s ohledem na odbornost a náročnost určitých aktivit záležitostí resortu Ministerstva práce a sociálních věcí. V některých souvislostech i Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo zdravotnictví. Ve specifické části populace působí také Ministerstvo obrany. (*Koncepce prevence kriminality na léta 2009-2011*. Dostupné z: <http://www.pardubickykraj.cz/document.asp?thema=3956>)

4.4 Organizace prevence kriminality v ČR

Velice všeobecně a jednoduše nyní nastíním přehled komplexní péče o osoby s poruchami chování. V následujících kapitolách toto bude obsáhleji rozebráno a popsáno.

V České republice je prevence kriminality organizována na třech úrovních:

Na meziresortní úrovni – těžištěm práce je vytváření preventivní politiky vlády ve vztahu k tradiční (obecné) kriminalitě, koordinace preventivních činností jednotlivých resortů.

Na rezortní úrovni – programy prevence kriminality vychází z působnosti jednotlivých ministerstev, ovlivňují tvorbu příslušné legislativy.

Na místní úrovni – do ní jsou zapojeny orgány veřejné správy, policie, nevládní organizace a následně působící instituce v obcích. Základním principem systému prevence kriminality na místní úrovni je co nejvhodněji rozložené působnosti v oblastech sociální a situační prevence s přihlédnutím k místním potřebám, situaci i možnostem. Z hlediska účinnosti jsou nejefektivnější programy prevence kriminality na místní úrovni. Představují systém metodické, koncepční i finanční podpory ze strany orgánů státní správy, samosprávy. Podstatou těchto programů je součinnost orgánů státní správy, samosprávy, policie a nestátních neziskových organizací. Za realizaci programů prevence kriminality nesou odpovědnost obecní zastupitelstva. (*Koncepce*

4.5 Primární prevence

Primární prevence se dělí na *nespecifickou a specifickou – selektivní primární prevenci*.

4.5.1 Program nespecifické primární prevence

Primární prevence užívání návykových, dalších forem rizikového chování zahrnuje veškeré aktivity realizované s jediným cílem předejít problémům spojeným s užíváním návykových látek a dalších forem rizikového chování, popřípadě se pokusit oddálit první kontakt s drogou.

Program všeobecné primární prevence je určen dané cílové skupině, je komplexní a jeho součástí bývá, krom výše uvedeného, i rozvoj sociálních dovedností.

Dlouhodobý program nespecifické primární prevence má obsahovat např. tyto body:

- předat cílové skupině znalosti, dovednosti, přístupy i postoje podporující zdravý životní styl
- předcházet problémům spojeným s užíváním návykových látek či jiných forem rizikového chování, které dosud nejsou s drogou v kontaktu
- podporovat cílovou skupinu v tom, aby tyto znalosti, dovednosti, přístupy i postoje uplatnila ve svém chování napořád
- vytvářet povědomí a informovanost o návykových látkách a jiných formách rizikového chování a nepříznivých a zcela negativních důsledcích s nimi spojených
- seznámit s možnostmi řešení obtížných situací včetně možností, kam se obrátit v případě problému
- podporovat protidrogové postoje a normy
- rozvíjet sociální dovednosti – navazování zdravých vztahů, schopnost čelit sociálnímu tlaku, dovednost rozhodovat se samostatně, umět odmítnout i zdravě a efektivně řešit konflikty apod.

- podporovat a nabízet zdravé alternativy trávení volného času.

Náplní programu bývají nejčastěji tato témata:

- problematika užívání návykových látek a jiných forem závislostního chování
- agresivita, šikana a další formy agresivního chování
- rasismus, xenofobie
- dospívání, partnerské vztahy, sexuální problematika, rizikové formy sexuálního chování
- podpora osobnostního rozvoje (posilování sebevědomí, jistoty, zvládnání konfliktních situací, práce s emocemi, efektivní komunikace, schopnost čelit sociálnímu tlaku apod.)
- podpora zdravého životního stylu (nabídka pozitivních alternativ pro trávení volného času) apod. *(Vše čerpáno a upraveno z <http://www.msmt.cz/socialni-programy/dokumenty-13>)*

4.5.2 Program specifické – selektivní primární prevence

Program specifické – selektivní primární prevence je dán, specifické cílové skupině a je cíleně zaměřen na konkrétní potřeby jedince či skupiny osob a je jeho cílem prevence rizikového chování.

Dlouhodobý program specifické – selektivní primární prevence má obsahovat např. tyto body:

- zvyšovat pozitivní sociální klima, přispívat k rozvoji pozitivních a zdravých vztahů
- pomáhat řešit problémy
- rozvíjet schopnosti, dovednosti a podporovat možnosti
- zvyšovat schopnost zvládat konflikty nenásilným způsobem
- rozvíjet sociální dovednosti – navazovat vztahy s vrstevníky, umět s nimi komunikovat, být empatický, umět se prosadit apod.
- posilovat zdravé sebevědomí

- předcházet užívání návykových látek a výskytu rizikového chování u sílové skupiny
- prohloubit efektivitu preventivních aktivit spolupracujících organizací apod. (Vše čerpáno a upraveno z <http://www.msmt.cz/socialni-programy/dokumenty-13>)

5. Systém včasné intervence

Nejvýznamější aktivitou v oblasti prevence kriminality je v současné době právě projekt Ministerstva vnitra ČR - Systém včasné intervence (dále jen SVI).

Základním posláním SVI je pozitivní změna situace – chování klienta, pomocí rychlé, adekvátní a efektivní reakce všech institucí, do jejichž působnosti spadá péče o rizikové ohrožené a delikventní děti, směřuje k nápravě nežádoucího stavu-delikventního jednání dítěte, odstranění rizik, ohrožení dítěte apod. Cílem SVI je zefektivnit metody práce jednotlivých článků systému a využít beze zbytku všech legislativních nástrojů vztahujících se k oblasti delikvence dětí, mládeže, trestné činnosti páchané na dětech a sociálně právní ochrany dětí. SVI umožňuje i včasné odhalení případů týraní a zanedbávání dětí. Zavádí jednoduchý způsob přijímání informací od subjektů s oznamovací povinností.

SVI má dávat všem zúčastněným nové možnosti, jak efektivně a rychle pomáhat dětem a mladistvým, jejich rodinám v obtížné životní situaci a plnit cíle pomáhající profese.

Systém včasné intervence představuje systémové propojení mezi subjekty, které řeší problematiku delikventní mládeže. Slouží k rychlému předávání informací prostřednictvím elektronických médií.

Základem SVI je informační propojení policie, orgánů sociálně-právní ochrany a orgánů justice. Technické (počítačové) propojení institucí zabývajících se trestnou činností dětí a oblastí sociálně právní ochrany dětí a mládeže slouží ke zlepšení celkové úrovně spolupráce, minimalizaci páchaní další trestné činnosti na tomto úseku a zlepšení efektivity ukládaných výchovných opatření. Snahou je tedy urychlit a zefektivnit veškeré postupy i metody práce a využívat beze zbytku všech legislativních nástrojů přijatých pro oblast trestné činnosti dětí a sociálně-právní ochrany. Zvýšená pozornost bude věnována období před spácháním trestného činu, kdy existuje řada signálů o problematickém chování nebo prostředí v okolí dítěte. V tomto pojetí by měl projekt

působit skutečně preventivně. Informační propojení a vzniklá databáze tvoří podklad koordinované aktivity příslušných institucí ve vztahu ke klientovi, rodině a komunitě. (Závazná metodika Systému včasné intervence a Týmů pro mládež, r.2007, s.1-2)

5.1 Principy Systému včasné intervence

V obecné rovině je **projekt Systému včasné intervence postaven na třech pilířích.**

Prvním pilířem je vytvoření metodické spolupráce mezi institucemi, které jsou účastníky SVI. To v praktické rovině znamená vytvoření podmínek pro koordinované, interdisciplinární řešení „delikvence dětí mezi všemi zainteresovanými složkami (orgány sociálně-právní ochrany dětí, Policí ČR, justičními orgány /soudy, státní zastupitelství, Probační a mediační služba /, obecní policií, úřady práce, zdravotnickými zařízeními, školami a školskými zařízeními a nestátními neziskovými organizacemi), což umožňuje efektivně pracovat s klientem, jeho rodinou a prostředím (komunitou), kde žije. Tato část projektu je nejnáročnější. Jde v ní o nastavení práce v interdisciplinárním týmu, o přijetí všeobecného konsenzu týkajícího se akceptace cílů, pro něž je SVI vytvářen, o zvýšení kvality a efektivity práce všech zúčastněných a o změnu subjektivních postojů jednotlivých pracovníků ke spolupráci s pracovníky jiných oborů, což je často největší problém. V rámci metodiky SVI je praktickým nástrojem pro partnerskou spolupráci všech zúčastněných subjektů Tým pro mládež, který pracuje na základě souhlasného prohlášení představitelů všech zapojených institucí v dané lokalitě.

Druhým pilířem je vytvoření jednotného informačního prostředí, které umožňuje předávání, doplňování, sdílení a vyhodnocování informací mezi účastníky Systému včasné intervence a zjednodušení administrativních procesů. Vytvoření tohoto pilíře je podmíněno existencí kvalitního legislativně-materiálního rámce. V prvé řadě se jedná o materiální a technické instituty, které umožňují tok informací, dále pak o právní rámec, který sdílení informací legalizuje. Dále je nutné zabezpečit prostupnost resortních databází, v nichž jsou obsaženy informace, jejichž využití jinými resorty by vedlo k výraznému zkvalitnění práce s klientem, samozřejmě za současné garance ochrany osobních údajů v mezích platné legislativní úpravy.

Třetím pilířem jsou konkrétní praktická opatření, která tvoří samotný proces nápravy delikventa. Jeho obsah je závislý na místních podmínkách (personálních a materiálně

technických) a na iniciativě a schopnosti místně působících subjektů poskytovat doplňkové služby. Tento pilíř je zatím nejméně rozpracován. (*Závazná metodika Systému včasné intervence a Týmů pro mládež, r.2007, s.36*)

5.2 Cíle Systému včasné intervence

Hanáková (2007) uvádí, že „základním cílem SVI je rychlá a účinná pomoc klientovi (dítěti, rodině), a to pomocí systémové, účinné a koordinované spolupráce institucí účastných na péči o rizikové nebo delikventní děti“. Projekt SVI nezvyšuje zatížení policie, justice či orgánů sociálně-právní ochrany. Při správné aplikaci práci zrychluje a zefektivňuje. Objem finančních prostředků nutných pro realizaci se odvíjí od konkrétního projektu“. (*HANÁKOVÁ, L. a spol. Systém včasné intervence. Program prevence kriminality na místní úrovni. Systém včasné intervence pro rok 2007. Šumperk, 74 s.*)

Obecným cílem projektu je zefektivnit metody práce jednotlivých článků systému. Zvýšená pozornost je věnována predelikventnímu období před spácháním deliktu, kdy existuje řada signálů o rizikovém chování dítěte, nebo o prostředí, v němž dítě vyrůstá.

Hanáková (2007) říká, že „základním posláním Systému včasné intervence je rychlá, efektivní a adekvátní reakce na událost vztahující se k dětem, poskytnutá v co nejkratším čase a co neúčinnějším způsobem“. (*HANÁKOVÁ, L. a spol. Systém včasné intervence. Program prevence kriminality na místní úrovni. Systém včasné intervence pro rok 2007. Šumperk, 74 s.*)

Hlavním cílem je potom snaha o nasměrování dítěte a mladistvých správným, společensky přijatelným, očekávaným a akceptovaným směrem se zaměřením se na období před spácháním provinění, činu jinak trestného. Výsledkem je rychlejší a účinnější náprava.

Nástroji k dosažení cíle projektu jsou metodická sjednocení, koordinace postupů zainteresovaných subjektů, komunikace s dalšími spolupracujícími institucemi. (*HANÁKOVÁ, L. a spol. Systém včasné intervence. Program prevence kriminality na místní úrovni. Systém včasné intervence pro rok 2007. Šumperk, 74 s.*)

5.2.1 Strategické cíle Systému včasné intervence:

- snížení míry a závažnosti delikvence dětí,

- snižování trestné činnosti páchané na dětech,
- odklon dětských delikventů od kriminální kariéry,
- rychlá a koordinovaná multidisciplinární reakce na delikventní jednání dítěte, či na jednání, které ohrožuje integritu dítěte,
- posílení postavení obětí trestných činů při řešení delikvence dětí
- rychlé a bezpečné předávání informací o:
 - dětských pachatelích a dětských obětech trestné činnosti,
 - uložení a průběhu přijatých opatření,
 - podezření na týrání nebo zneužívání dětí,
 - delikventním jednání dětí (včetně toulání, šikany, záškoláctví, výchovných problémů, apod.),
 - aktivitách jednotlivých subjektů **SVI**
- realizace preventivních opatření v dané lokalitě.
- vytvoření nabídky služeb pro realizaci konkrétních uložených opatření (probační programy, apod.)

Další cíle SVI:

- cílové zaměření se
- vytvoření databáze delikventních dětí
- větší znalost prostředí
- dlouhodobý a rychlý přístup k potřebným informacím

5.2.2 Cílová skupina klientů Systému včasné intervence:

- děti a mládež, jež se dopustily protiprávního jednání a jejich rodiny
- děti s nařízenou ústavní a ochrannou výchovou, na útěku ze zařízení a jejich rodiny

- děti a mládež, u nichž je pozorováno disociální, asociální a antisociální chování
- poškození (oběti) protiprávním jednáním či svědci protiprávního chování a jejich rodiny (poškození i oběti do dovršení 18-ti let věku).

5.2.3 Přínos realizace projektu:

- bezprostřední a přímý dopad na klienta a jeho rodinu
- včasný zásah proti delikventnímu chování
- včasná pomoc dětem a jejich rodinám
- sjednocení přístupů subjektů zapojených v SVI ke klientovi
- řešení kasuistik, tvorba modelů řešení případů, vytváření sociálně nápravných plánů, kontrola a konečné vyhodnocování.

5.3 Subjekty Systému včasné intervence

Mezi subjekty Systému včasné intervence patří:

- Obecní úřad obce s rozšířenou působností – odbor sociálních věcí, oddělení sociálně právní ochrany dětí
- Střediska Probační a mediační služby - pracoviště se specializací na problematiku mladistvých a dětí a na prevenci kriminality
- Okresní ředitelství Policie ČR – zahrnuta jsou i pracoviště Služby kriminální policie a vyšetřování (SKPV), která se zabývají objasňováním trestné činnosti dětí a mládeže, problematikou návykových látek atd.
- Obvodní oddělení Policie ČR – zabývají se problematikou extremismu, trestnou činností dětí a mládeže, provádějí kontrolní a metodickou činnost
- Okresní státní zastupitelství – státní zástupce se specializací na problematiku dětí
- Okresní soud – specializace na problematiku dětí a mladistvých

Mezi spolupracující subjekty Systému včasné intervence patří:

- Obecní policie
- Školy a školská zařízení (ústavy, střediska výchovné péče, ped. psychologické poradny, apod.).
- Zdravotnická zařízení
- Úřady práce
- Nestátní neziskové organizace

Tyto subjekty mají ovšem přístup do informačního Systému včasné intervence pouze formou hlášení (tj. zvláštní formy plnění oznamovací povinnosti vůči orgánům sociálně-právní ochrany dětí).

Všechny subjekty SVI postupují na základě právních předpisů (zákony a vyhlášky), směrnic a pokynů (metodické pokyny) a interních aktů řízení (závazné pokyny, rozkazy, vnitřní a organizační řády apod.). Postup policistů, pracovníků Orgánu sociálně-právní ochrany dětí, probačních úředníků, státních zástupců a soudců musí být ve vzájemném souladu. Totéž se vztahuje na ostatní subjekty – školy, lékaře, neziskové organizace, úřady práce apod.

Důležitý pro strukturu fungování Systému včasné intervence je rovněž zřízení tzv. **Týmů pro mládež** - Multitým je složený ze zástupců institucí, které ze zákona přicházejí do kontaktu s rizikovými a ohroženými dětmi (Probační a mediační služba, Policie ČR, Orgán sociálně-právní ochrany dětí). Tým mapuje situaci v souvislosti s delikvencí v dané lokalitě, navrhuje řešení a postupy u případů delikvence, navrhuje optimální postupy, vyhodnocuje programy práce s rizikovými dětmi, sleduje vývojové trendy, koordinuje řešení kriminality dětí apod. *(vše dostupné z: Závazná metodika Systému včasné intervence a Týmů pro mládež, r. 2007, s. 36)*

Koordinace činnosti jednotlivých subjektů SVI je dána souhlasným prohlášením statutárních zástupců zapojených institucí – Policie ČR, státní zastupitelství, Probační a mediační služba ČR, soud, obec. *(viz Příloha č. 1)*

Informační propojení subjektů

Informační propojení spočívá v zapojení zúčastněných subjektů do nově vytvořeného jednotného informačního systému, do kterého jsou na základě stanovených pravidel vkládány informace o dětech, které jsou nebo by měly být objektem sociálněprávní ochrany. Tyto informace jsou dále doplňovány, aktualizovány a v níže uvedených intencích poskytovány jiným subjektům v rámci systému. Základní informační toky budou probíhat mezi hlavními subjekty, tj. mezi Orgánem sociálně-právní ochrany dětí, Policií ČR, soudem, státním zastupitelstvím a Probační a mediační službou. Hlavním zdrojem dat a informací jsou Policie ČR.

Odpovědnost za správu informačního systému nese vždy místně příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí. Informační systém je ve své podstatě součástí evidence vedené orgány sociálně-právní ochrany dětí. Pravidla vkládání informací, nakládání s nimi a jejich poskytování jiným subjektům jsou proto podřazeny pod režim zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Data se shromažďují v příslušné databázi ve složkách jednotlivých klientů. Tímto způsobem bude zajištěno maximálně možné množství údajů k dané osobě, které budou současně průběžně aktualizovány činnostmi do systému vstupujících subjektů. (*Závazná metodika Systému včasné intervence a Týmů pro mládež, r.2007, s.36*)

5.3.1 Orgán sociálně-právní ochrany dětí

Sociálně právní ochrana dětí je vymezena zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

V úvodní části tento zákon praví, že sociálně-právní ochranou dětí se rozumí ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu. Na ochranu oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění a působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny. Ve znění tohoto zákona rozumíme dítětem nezletilou osobu.

Sociálně právní ochrana dítěte představuje zajištění práva dítěte na život, jeho příznivý vývoj, rodičovskou péči v rodině a identitu v rodině. Obsah pojmu sociálně právní ochrany pak tvoří především jeho ochrana práv a příznivý vývoj, ochrana oprávněných zájmů a jeho jmění a působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny. (*Čichoň M., Sociálně právní ochrana dětí, r. 2004, s.39*)

Sociálně právní ochrana je zajišťována krajskými úřady, obecními úřady s rozšířenou působností, obecními úřady, ministerstvem práce a sociálních věcí, Úřadem pro mezinárodně právní ochranu dětí, obcemi v samostatné působnosti, kraji v samostatné působnosti, komisemi pro sociálně právní ochranu dětí, právníckými a fyzickými osobami (jsou-li výkonem sociálně právní ochrany pověřeny).

Mezi základní povinnosti orgánu sociálně-právní ochrany dětí patří:

- vyhledávat děti ohrožené
- působit na rodiče, aby plnili povinnosti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti
- projednávat s rodiči odstranění nedostatků ve výchově dětí
- projednávat s dítětem nedostatky v jeho chování
- sledovat, zda-li je zamezováno v přístupu dětí do prostředí, které je z hlediska jejich vývoje a výchovy ohrožující (*Vše citace ze zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů., Dostupné z: www.esipa.cz*)

5.3.2 Střediska Probační a mediační služby

Probační a mediační služba a její činnost je vymezena zákonem č.257/2000 Sb., o probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů (více již popsáno v kapitole číslo 3.4 s. 30-31)

5.3.3 Policie České republiky

Dle Zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, je policie jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor. Policie slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropských společenství nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu.

Policie České republiky je podřízena ministerstvu vnitra. Tvoří ji policejní prezidium, útvary s celostátní působností, krajská ředitelství policie a útvary zřízené v rámci

krajských ředitelství. Zákon zřizuje 14 krajských ředitelství policie. Jejich územní obvody se shodují s územními obvody 14 krajů České republiky. V Olomouckém kraji působí Krajské ředitelství policie Olomouckého kraje se sídlem v Olomouci. Jednotlivá obvodní oddělení je možné nalézt na: www.policie.cz.

Mezi základní úkoly Policie České republiky patří odhalování trestných činů a jejich pachatelů a koná o trestných činech vyšetřování, odhaluje přestupky. Dále k její činnosti patří podpora péče a pomoc obětem trestných činů. Spolupodílí se na prevenci kriminality a sociálně patologických jevů. Policie ČR je v péči o ohrožené děti důležitým orgánem státní správy. V neposlední řadě se podílí na výchově a zvyšování právního vědomí u dětí, které patří pro svoji bezbrannost k nejohroženějším skupinám obyvatel. (Vše čerpáno a upraveno z <http://www.mvcr.cz>)

Do projektu Systému včasné intervence jsou v rámci Okresních (městských) ředitelství Policie ČR zahrnuta pracoviště Služby kriminální policie a vyšetřování (SKPV), která se zabývají:

- odhalování, šetřením, prověřování a vyšetřování trestných činů (přečinů) a činů jinak trestných spáchaných dětmi a na dětech (včetně zjišťování jejich pachatelů)
- problematikou návykových látek
- analytickou činností a přípravou prostředků a podkladů pro pracovníky SKPV
- kontrolní, metodickou a řídicí činností

Do projektu Systému včasné intervence jsou zahrnuta i Obvodní (místní) oddělení Policie ČR, která se zabývají:

- odhalování, šetřením, vyřizování v blokovém řízení a oznamování (odevzdáváním) přestupků (deliktů majících znaky přestupků) spáchaných dětmi a na dětech (včetně zjišťování jejich pachatelů) příslušným orgánům k projednání. Odhalování protiprávních činů a činů jinak trestných spáchaných dětmi a na dětech (včetně zjišťování jejich pachatelů)
- kontrolní, metodickou a řídicí činností

Do projektu Systému včasné intervence může být zahrnuta i činnost Městské - obecní policie, která ovšem pouze zpracovává přestupky a předává podklady o podezření ze spáchání trestné činnosti obvodnímu oddělení Policie ČR nebo SKPV okresní

ředitelství Policie ČR. (*Závazná metodika Systému včasné intervence a Týmů pro mládež, r.2007, s.36*)

5.3.4 Okresní státní zastupitelství

V rámci projektu Systému včasné intervence se zpravidla jedná o pracoviště státního zástupce, který se zabývá problematikou dětí.

Je možné rozšíření pracovišť na další státní zástupce, případně další pracovníky dle metodických pokynů na základě dohody s Ministerstvem spravedlnosti a příslušným státním zastupitelstvím. (*Závazná metodika Systému včasné intervence a Týmů pro mládež, r.2007, s.36*)

5.3.5 Okresní soud

Stejně jako u státního zastupitelství se v rámci projektu Systému včasné intervence se jedná o pracoviště soudce, který se zabývá problematikou dětí.

Rovněž je možné rozšíření pracovišť na další soudce, případně další pracovníky dle metodických pokynů na základě dohody s Ministerstvem spravedlnosti a příslušným okresním soudem. (*Závazná metodika Systému včasné intervence a Týmů pro mládež, r.2007, s.36*)

Empirická část

6.1 Cíl a metodologie tvorby práce

Cílem praktické části této práce je na základě dotazníkového šetření a konkrétní kasuistice ukázat význam a základní principy Systému včasné intervence a rovněž posoudit a zjistit, jaká je informovanost zúčastněných osob Systému včasné intervence v rámci okresu Olomouc.

Praktická část mé bakalářské práce je rozdělena na dvě části, z nichž první část tvoří dotazníkové šetření u respondentů zainteresovaných v Systému včasné intervence a druhá část je věnována kasuistice konkrétního řešeného případu v rámci spolupráce subjektů Systému včasné intervence.

Pro zpracování výzkumu jsem využil studium odborné literatury, zákonů, odborných článků a internetových zdrojů a samozřejmě jsem se snažil využít praktických informací, postřehů a připomínek, které jsem získal od odborníků přes tuto problematiku během zpracovávání a získávání informací k tématu mé bakalářské práce.

6.2 Kvantitativní výzkum – dotazníkové šetření

Základem kvantitativního výzkumu je stanovení výzkumné metody, zkoumaného souboru a stanovení možné výzkumné hypotézy.

V průzkumném šetření jsem jako formu výzkumného nástroje nebo metody zvolil anonymní dotazníkové šetření vlastní konstrukce s 8 jednoduchými otázkami, které bylo rozdáno pracovníkům Orgánu sociálně-právní ochrany dětí, Probační a mediační služby a policistům na obvodních odděleních, vše na úrovni pouze v rámci okresu Olomouc.

Otázky v dotazníku obsahují otázky uzavřené, otevřené a polouzavřené.

Zkoumaný soubor

Zkoumaným souborem pro účely dotazníkového šetření byli pracovníci Orgánu sociálně-právní ochrany dětí, Probační a mediační služby v rámci okresu Olomouc a dále policisté z menších regionálních obvodních oddělení ve městech Litovel, Uničov, Šternberk a Lutín. Tyto regionální obvodní oddělení Policie ČR jsem si vybral záměrně, jednak z důvodu dostupnosti a také z toho důvodu, že mě osobně zajímala míra informovanosti a možných zkušeností s projektem Systému včasné intervence na těchto odděleních, jelikož já sám pracuji na takovémto oddělení a měl jsem do současnosti o tomto projektu pouze kusé informace.

Vlastní dotazníkové šetření

Vytvořený dotazník byl předložen a konzultován s vedoucím práce Mgr. J. Musilem i koordinátorem SVI Magistrátu města Olomouce panem Mgr. R. Kupkou a na základě jejich připomínek byl dotazník upraven do této předložené konečné podoby.

Dotazník byl na zúčastněné subjekty Systému včasné intervence doručován osobně mou osobou po předchozí domluvě, kdy díky tomuto se mi podařilo dosáhnout 100% návratnosti dotazníků.

Dotazníky byly rozděleny podle specifikace, tj. zda jsou od pracovníků Probační a mediační služby, Orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo z řad Policie České republiky. Jednotlivé odpovědi z dotazníků byly zpracovány a vyhodnoceny do textové podoby a následně pro lepší představu byly jednotlivé výstupy z dotazníkového šetření znázorněny pomocí grafů, které jsou uvedeny v přílohách.

Rozbor faktografických údajů

Celkem se dotazníkového šetření zúčastnilo **38** respondentů. Z *Probační a mediační služby* se účastnilo **6** respondentů, z *Orgánu sociálně-právní ochrany dětí* se účastnilo

12 respondentů a z řad *Policie České republiky* se dotazníkového šetření zúčastnilo celkem **20** respondentů.

Respondenti z Probační a mediační služby byli zastoupeni z **83,34 % ženami**, muži tvořili zbylých **16,66 %**. Nejvíce zastoupenou skupinou byli respondenti s průměrnou *praxí 3 – 5 let* v rámci Probační a mediační služby, kdy 4 pracovníci byli s *vysokoškolským vzděláním* a 2 pracovníci se *středoškolským vzděláním*.

Respondenti z Orgánu sociálně-právní ochrany dětí byli zastoupeni z **91,67 % ženami**, zbylých **8,33 %** tvoří *muži*. Nejvíce zastoupenou skupinou byli respondenti s průměrnou *praxí v oboru 11 - 15 let*, kdy 10 pracovníků bylo s *vysokoškolským vzděláním* a 2 pracovníci se *středoškolským vzděláním*.

Respondenti z řad *Policie České republiky* byli zastoupeni ze **100 %** pouze *muži*. Nejvíce zastoupená byla skupina s *praxí v oboru 6 - 10 let*, kdy 2 pracovníci byli s *vysokoškolským vzděláním* a 18 pracovníků se *středoškolským vzděláním*.

Celkový přehled respondentů uvádím v **příloze č. 2**

Otázka č. 1: Znáte projekt SVI - Systém včasné intervence?

Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti z Probační a mediační služby **kladně**. Z pracovníků Orgánu sociálně-právní ochrany dětí odpověděli rovněž všichni respondenti **pouze kladně**. Z řad policistů odpovědělo na tuto otázku ze **75 %** respondentů **kladně** a **25 % záporně**. V celkovém průměru z této otázky vyplynulo, že **91,66 %** respondentů tohoto dotazníku **zná** projekt Systému včasné intervence.

Grafické vyjádření odpovědí k této otázce uvádím v **příloze č. 3**.

Otázka č. 2: Z jakého zdroje pochází Vaše informace o Systému včasné intervence?

Z pracovníků Probační a mediační služby odpovědělo, že z **66,66 %** zdrojem informací o Systému včasné intervence byl **nadřizený** a pro **33,34 %** respondentů byla zdrojem informací **odborná literatura** k dané tématice.

Z pracovníků Orgánu sociálně-právní ochrany dětí odpovědělo **33,33 %** respondentů, že zdrojem informací o Systému včasné intervence byli **spolupracovníci**, z **25%** byl

zdrojem informací o Systému včasné intervence **nadřizený**, rovněž **25 %** respondentů odpovědělo, že byla zdrojem informací o Systému včasné intervence **odborná literatura** a **16,67 %** respondentů uvedlo, že zdrojem informací o Systému včasné intervence bylo **odjinud**, kdy zdrojem informací byl především odborný seminář k dané problematice.

Z řad policistů odpovědělo na tuto otázku **75 %** respondentů, že zdrojem informací o Systému včasné intervence byl **nadřizený**, z **20%** byli zdrojem informací o Systému včasné intervence **spolupracovníci** a **5 %** respondentů uvedlo, že zdrojem informací o Systému včasné intervence byla **odborná literatura**.

Z celkového počtu dotazovaných odpovědělo nejvíce respondentů, že z **55,55 %** zdrojem informací o Systému včasné intervence je jejich **nadřizený**, **odbornou literaturu** jako zdroj informací o Systému včasné intervence uvedlo **21,11 %** respondentů a nejméně respondentů, **17,77 %** uvedlo, že zdrojem informací o Systému včasné intervence jsou **spolupracovníci**.

Odpověď na tuto otázku, že zdrojem informací o Systému včasné intervence pochází **od nezainteresovaných osob**, ne zvolil v dotazníkovém šetření **žádný** respondent.

Grafické vyjádření odpovědí k této otázce uvádím v **příloze č. 4**.

Otázka č. 3: Vaše informace o Systému včasné intervence jsou:

V této otázce měli respondenti na výběr z pěti předem daných a možných odpovědí:

- *Jasně a přesně, mám přesnou představu co SVI řeší a co to pro mne/mou práci bude znamenat*

Tuto možnost zvolilo **33,34 %** respondentů z Probační a mediační služby, z pracovníků Orgánu sociálně-právní ochrany dětí tuto možnost zvolilo **41,66 %** respondentů a z řad policistů odpovědělo na tuto otázku **15 %** respondentů.

- *Dostačující, nemám ovšem přesnou představu, co SVI řeší a co to pro mne /mou práci bude znamenat*

Tuto možnost zvolilo **66,44 %** respondentů z Probační a mediační služby, z pracovníků Orgánu sociálně-právní ochrany dětí tuto možnost zvolilo **50 %** respondentů a z řad policistů odpovědělo na tuto otázku **55 %** respondentů.

- *Průměrné, s malými informacemi o SVI*

Z pracovníků Probační a mediační služby tuto variantu nezvolil **žádný** respondent, z pracovníků Orgánu sociálně-právní ochrany dětí tuto možnost zvolilo **8,34 %** respondentů a z řad policistů odpovědělo na tuto otázku **20 %** respondentů.

- *Velmi špatné, pouze tuším, co je SVI*

Z pracovníků Probační a mediační služby a Orgánu sociálně-právní ochrany dětí tuto variantu nezvolil **žádný** respondent. Z řad policistů odpovědělo na tuto otázku **10 %** respondentů.

- *Nedostatečné, nemám žádnou představu*

Tuto možnost **nikdo** z dotázaných respondentů nevedl.

V otázce č. 3 v celkovém průměru uvedlo z **57,14 %**, tedy nejvíce respondentů, že jejich informace o Systému včasné intervence jsou **Dostačující**. Dále z vybraných možností zvolilo **30 %** respondentů, že mají informace o Systému včasné intervence **Jasně a přesné**. **Průměrné informace** o Systému včasné intervence má **9,44 %** z celkového počtu respondentů a **3,33 %** z celkového počtu respondentů má pouze **Velmi špatné** informace o Systému včasné intervence. **Nedostatečné** informace o Systému včasné intervence nemá **žádný** z celkového počtu respondentů.

Grafické vyjádření odpovědí k této otázce uvádím v **příloze č. 5**.

Otázka č. 4: Víte, jak funguje propojenost, vzájemné vztahy a spolupráce mezi jednotlivými institucemi v rámci Systému včasné intervence?

Z pracovníků Probační a mediační služby na tuto otázku odpovědělo **kladně 66,66 %** respondentů a **33,34 %** respondentů odpovědělo **záporně**.

Z pracovníků Orgánu sociálně-právní ochrany dětí odpovědělo **kladně 83,33 %** respondentů a **16,67 %** respondentů odpovědělo **záporně**.

Z řad policistů odpovědělo na tuto otázku **kladně 40 %** respondentů a **60 %** respondentů odpovědělo **záporně**.

Ze všech respondentů odpovědělo **63,33 %**, **že ví**, jak funguje propojenost a vztahy mezi jednotlivými institucemi v rámci Systému včasné intervence a **36,67 %** všech respondentů **neví**, jak funguje propojenost a vztahy mezi jednotlivými institucemi v rámci Systému včasné intervence.

Grafické vyjádření odpovědí k této otázce uvádím v **příloze č. 6**.

Otázka č. 5: Byli jste osobně přítomni nějakému jednání v rámci činnosti a řízení Systému včasné intervence ve vašem regionu?

Z pracovníků Probační a mediační služby na tuto otázku odpovědělo **kladně 83,33 %** respondentů a **16,67 %** respondentů odpovědělo **záporně**.

Z pracovníků Orgánu sociálně-právní ochrany dětí odpovědělo **kladně 91,66 %** respondentů a **8,34 %** respondentů odpovědělo **záporně**.

Z řad policistů odpovědělo na tuto otázku **kladně 15 %** respondentů a **85 %** respondentů odpovědělo **záporně**.

Ze všech respondentů odpovědělo **63,33 %**, **že byli přítomni jednání** v rámci činnosti Systému včasné intervence a **36,67 %** **nebylo přítomno jednání** v rámci činnosti Systému včasné intervence ve svém regionu.

Grafické vyjádření odpovědí k této otázce uvádím v **příloze č. 7**.

Otázka č. 6: Účastníte se školení, seminářů a podobných akcí pro podporu rozvoje v rámci Systému včasné intervence?

Z pracovníků Probační a mediační služby na tuto otázku odpovědělo **kladně 66,66 %** respondentů a **33,34 %** respondentů odpovědělo **záporně**.

Z pracovníků Orgánu sociálně-právní ochrany dětí odpovědělo **kladně 75 %** respondentů a **25 %** respondentů odpovědělo **záporně**.

Z řad policistů odpovědělo na tuto otázku **kladně 10 %** respondentů a **90 %** respondentů odpovědělo **záporně**.

Ze všech respondentů odpovědělo na tuto otázku **50,55 %** respondentů, že se **účastní školení a seminářů** v rámci Systému včasné intervence a **49,45 %** respondentů uvedlo, že se **neúčastní školení a seminářů** v rámci Systému včasné intervence.

Celkové procento z průměru respondentů je trochu zkreslené především tím, že bohužel většina policistů z vybraných regionálních pracovišť se neúčastní žádných seminářů a školení k této problematice.

Grafické vyjádření odpovědí k této otázce uvádím v **příloze č. 8**.

Otázka č. 7: Myslíte si, že jsou preventivní programy týkající se mládeže na dostačující úrovni ve vašem regionu?

Z pracovníků Probační a mediační služby na tuto otázku odpovědělo **83,33 %** respondentů **kladně** a **16,67 %** respondentů uvedlo, že **neví a nejsou schopni posoudit situaci** v oblasti preventivních programů. **Žádný** z respondentů Probační a mediační služby neodpověděl na tuto otázku **záporně**.

Z pracovníků Orgánu sociálně-právní ochrany dětí na tuto otázku odpovědělo **75 %** respondentů **kladně** a **25 %** respondentů uvedlo, že **neví a nejsou schopni posoudit situaci** v oblasti preventivních programů. **Žádný** z respondentů Orgánu sociálně-právní ochrany dětí neodpověděl na tuto otázku **záporně**.

Z řad policistů na tuto otázku odpovědělo **80 %** respondentů **kladně** a **15 %** respondentů uvedlo, že **neví a nejsou schopni posoudit situaci** v oblasti preventivních programů. **Záporně** na tuto otázku z řad policistů odpovědělo **5 %** respondentů.

Ze všech respondentů odpovědělo na tuto otázku **79,44 %** respondentů, že jsou preventivní programy týkající se mládeže v regionu na **dostačující úrovni** a **18,89 %** respondentů **neví nebo nejsou schopni posoudit**, jestli jsou preventivní programy týkající se mládeže v regionu na dostačující. Za **nedostačující** preventivní programy týkající se mládeže v regionu považuje **1,67 %** celkového počtu respondentů.

Grafické vyjádření odpovědí k této otázce uvádím v **příloze č. 9**.

Otázka č. 8: Uved'te, jaké si myslíte, že jsou výhody a naopak nedostatky Systému včasné intervence?

V této otázce mohli volnou formou respondenti uvést stručně, jaké si myslí, že jsou výhody či nedostatky Systému včasné informace.

Mezi nejčastější **výhody** projektu Systému včasné informace respondenti volili v obecné rovině především:

1. komunikaci a spolupráci mezi jednotlivými aktéry SVI a s tím spojenou rychlejší pomocí klientovi
2. získání relevantních informací o delikventovi, které mohou být dále využívány dalšími subjekty a mohou dále usnadnit rozhodování u jednotlivých případů
3. zrychlení rozhodování jednotlivých subjektů

Mezi nejčastější **nevýhody** projektu Systému včasné informace respondenti volili v obecné rovině především:

1. nedostatek kompetencí a s tím spojenou špatnou legislativní úpravou
2. určitý nárůst administrativních úkonů u jednotlivých pracovníků
3. špatné financování projektu a informační a technologické propojení jednotlivých subjektů

Vzhledem k rozmanitosti odpovědí na tuto otázku, nejsou odpovědi k této otázce graficky vyjádřeny.

Shrnutí dotazníkového šetření

Většina respondentů zná základní principy a mechanismy fungování projektu Systému včasné intervence. Z jednotlivých rozhovorů při dotazníkovém šetření s jednotlivými respondenty vyšla najevo také určitě zajímavá informace o tom, že pracovníci orgánu sociálně-právní ochrany dětí a Probační a mediační služby mají dobré informace o Systému včasné intervence, které získali na školení či semináře, oproti tomu pracovníci obvodních oddělení Policie ČR na školení nebyli a jejich informace jsou velice kusé.

V tomto vidím trochu problém, že nefunguje informovanost na všech úrovních a informace se poté nemusí dostat včas ke všem subjektům.

Rovněž mě zaujala připomínka, kdy většina respondentů uvedla, že informační a technologické propojení jednotlivých subjektů je na špatné úrovni a důvody tohoto vidí i koordinátor Systému včasné intervence pan Mgr. R. Kupka hlavně v tom, že Orgán sociálně-právní ochrany dětí jako subjekt odpovědný za správu informačního systému v rámci Systému včasné intervence je pouze uživatelem, nikoliv zřizovatelem informačního a technologického propojení jednotlivých subjektů.

I přes tyto drobné nedostatky a dle výsledků šetření si myslím, že projekt Systému včasné intervence je zdařilé opatření, které nejen v rámci okresu Olomouc napomůže k rychlejšímu reagování na delikventní jednání naší mládeže.

6.3 Kvalitativní výzkum - kasuistika

Kvalitativní část výzkumu tvoří případová studie, tedy kasuistika konkrétního případu vztahující se k Systému včasné intervence. Kasuistika byla rozfázována a realizována v několika, na sobě návazných etapách. První etapou byla předběžná analýza aktuálního stavu ve vytyčené oblasti. Současně probíhalo shromažďování potřebných informací vztahujících se k tématu bakalářské práce formou studia odborných textů, vyhledávání na webových stránkách, ve statistikách, mapováním konkrétních vytyčených zařízení, a to prostřednictvím pozorování, předběžným rozhovorem a studiem materiálů vlastních danému zařízení.

V kasuistice jsem použil případ, při kterém docházelo k součinnosti všech zainteresovaných subjektů. Za pomoci této kasuistiky chci poukázat na spolupráci jednotlivých subjektů Systému včasné intervence a užití tohoto projektu v praxi.

Jedná se o příběh mladistvého, který se opakovaně dopustil protiprávního jednání. Příběh je skutečný z reálného života, vychází z praxe a činnosti kurátora pro mládež při Magistrátu města Olomouce. Jména a osobní údaje osob jsou v příběhu záměrně změněna.

Kasuistika

Příběh mladistvého Jaroslava - 16 let, který se opakovaně dopustil protiprávního jednání.

Osobní anamnéza:

Jméno: Jaroslav V.

Věk: 16 let

Bydliště: Olomouc

Vzdělání: vyučen - SOU Olomouc

Rodinná anamnéza:

Matka: K.V., ročník narození 1963, bytem Olomouc, zaměstnána jako prodavačka

Otec: zemřel

Sourozenci: M.V., ročník narození 1987, bytem Olomouc

D.V., ročník narození 1992, bytem Olomouc

Současný partner matky: J.K., ročník narození 1959, bytem Olomouc, zaměstnán jako zedník

Mladistvý Jaroslav pochází z neúplné rodiny, žije společně s matkou, dvěma sourozenci a přítelem matky. V roce 1996 otec mladistvého zemřel na následky srdečního infarktu. Poté matka žila s dětmi přibližně 3 roky sama. Od roku 1999 má matka partnera, se kterým je dosud. Povinnou školní docházku absolvoval mladistvý na základní škole v Olomouci. Nyní navštěvuje střední odbornou školu, obor

automechanik v Olomouci. Z hodnocení školy vyplývá, že se mladistvý dopouští prohřešků proti školnímu řádu a jeho prospěch je průměrný. Mladistvý se nedopouští neomluvených absencí.

V evidenci OSPOD je mladistvý od roku 2008, kdy se jako nezletilý dopustil přestupkového jednání. Jednání bylo přestupkovou komisí odloženo pro nedostatek věku. S mladistvým byl proveden výchovný pohovor. Během pohovoru bylo zjištěno, že mladistvému byla diagnostikována lehká mozková disfunkce a zvýšená reaktivita, která ovlivňuje soustředění a hyperaktivitu. Mladistvý pravidelně navštěvoval pedagogicko-psychologickou poradnu.

Poté se už jako mladistvý dopustil dalšího přestupkového jednání, kdy se dopustil krádeže. Z tohoto přestupku byl uznán vinným a byla mu uložena pokuta a úhrada nákladů řízení. V prosinci téhož roku OSPOD kontaktovala matka, která sdělila, že má se synem vážné výchovné problémy, syn si sám píše omluvenky do školy, peníze, které dostane od matky na školní pomůcky a podobně utratí za „své“ věci, ve škole je drzý a v noci chodí ven kouřit. Matka uvádí, že nerespektuje její výchovnou autoritu. S mladistvým bylo jednáno o opatřeních, které kurátorka použije v případě, že se chování mladistvého nezlepší. Mladistvý začal docházet na pravidelné pohovory. Při jednom z pohovorů se mladistvý zmínil o komunikačních a vztahových problémech s partnerem matky.

O rok později se opět mladistvý Jaroslav dopustil provinění krádeže vloupáním. Během pohovoru mladistvý uvedl, že důvodem spáchání provinění byl nedostatek peněz.

Matka Jaroslava společně s ním byla kontaktována Probační a mediační službou, kde byli probačním pracovníkem seznámeni s možností dalšího řešení jeho věci. Byla jim vysvětlena role Probační a mediační služby a byli informováni o možnostech alternativního řešení této trestní věci. Šlo zejména o možnost využití mediace, zprostředkování setkání s poškozenými a hledání formy řešení náhrady způsobené škody. To vše s odkazem na možnost využití tzv. odklonu v trestním řízení, tedy ust. § 307 trestního řádu – podmíněného zastavení trestního stíhání. Matka s mladistvým těchto služeb využili. Na Probační a mediační službě se rovněž dohodlo, že mladistvý dobrovolně nastoupí na obecně prospěšné práce a nahradí škodu, která jeho proviněním vznikla.

Následně v probíhajícím trestním řízení na základě zpráv, které byly státnímu zástupci předloženy od Orgánu sociálně-právní ochrany dětí a Probační a mediační službou jako podklady pro jeho další rozhodování bylo mladistvému Jaroslavu okresním

státním zastupitelstvím v Olomouci uloženo jako výchovné opatření výchovná povinnost, vykonat společensky prospěšnou činnost. Následně bylo okresním státním zastupitelstvím trestní stíhání mladistvému podmíněně zastaveno se zkušební dobou na 1 rok.

Poté byl ve věci rovněž kontaktován ze strany střediska sociální prevence pro mládež, kurátor pro mládež, kdy mu bylo sděleno, že se s nimi spojila matka mladistvého a dohodla si termín jednání, protože by chtěla syna do tohoto zařízení umístit. Na prvním jednání ve středisku se matka s etopedem dohodla na ambulantních návštěvách. Středisko mladistvého hodnotí velice kladně. Jeho chování se stabilizovalo, našel si brigádu a začal se snažit ve škole. Mladistvý do střediska docházel na pravidelné pohovory.

Po půl roce proběhlo jednání kurátora s matkou mladistvého, která sdělila, že synovo chování se velice zlepšilo, o víkendech dochází na brigády a ve škole se zlepšil jeho prospěch. Matka rovněž pozitivně hodnotí i současné vztahy s ní i sourozenci. S partnerem matky nekomunikuje. Za měsíc obdržel kurátor usnesení okresního státního zastupitelství, že se mladistvý osvědčil.

Shrnutí kasuistiky

Mladistvý Jaroslav byl v evidenci a péči Orgánu sociálně-právní ochrany dětí v podstatě od začátků svých prohřešků. Vyrůstal v neúplné a zcela funkční rodině, má zvýšenou reaktivitu, je hyperaktivní. Na příběhu je vidět, že ihned od začátku problémů začala okamžitá spolupráce mezi subjekty Systému včasné intervence. Pomocná ruka přišla především ze strany Probační a mediační služby, která rodinu seznámila s možnostmi dalšího řešení, kdy Jaroslav dostal v podstatě šanci svůj prohřešek odčinit a vyřešit náhradu způsobené škody. Podstatné je i to, že Jaroslav je pod dohledem kurátora, dobrovolně navštěvuje středisko sociální prevence pro mládež a uvědomuje si, co svým jednáním způsobil.

Z těchto výše uvedených důvodů a skutečností se domnívám, že další prognóza a vývoj mladistvého Jaroslava je pozitivní a v dané věci zafungovala spolupráce zainteresovaných subjektů Systému včasné intervence na výtečnou.

7. Závěr

Ve své bakalářské práci Systém včasné intervence jsem se pokusil představit a vymezit základní východiska, principy a fungování projektu Systému včasné intervence, tedy projektu v oblasti prevence kriminality a péče o děti a mládež, kteří jsou ohroženi delikventním chováním.

V teoretické části jsem popsal pojmy jako rizikové chování, delikt, delikvence, přestupek a s nimi související další dělení. Hlavní kapitoly jsou věnovány právnímu zakotvení, kriminalitě mladistvých, prevenci a část práce se věnuje prevenci samotné a organizacím zabezpečujícím prevenci samotnou. Stěžejní kapitola této bakalářské práce se týká Systému včasné intervence, tedy programu, nebo lépe řečeno systému opatření a nástrojů pro efektivnější práci s mladistvými klienty a dětmi mladšími 15 let. Teoretická část se věnovala sumarizaci poznatků, které byly podkladem pro kvalitnější zpracování praktické části bakalářské práce.

V praktické části této práce je formou kasuistiky na konkrétním případě ukázána spolupráce mezi subjekty Systému včasné intervence a možnosti řešení a dalšího předcházení problémů spojeného s delikventním jednáním mládeže. V dotazníkovém šetření v praktické části této práce jsme se poté dozvěděli, jaká je informovanost jednotlivých zainteresovaných orgánů projektu, kdy tuto oblast především v podrobnějších informacích o možnostech a využití tohoto projektu u konkrétních jedinců zúčastněných v projektu Systému včasné intervence, by bylo dobré do budoucna na této oblasti ještě více zpracovat.

Z celkového pohledu si myslím, že projekt Systému včasné intervence je zdařilé opatření, které umožňuje zrychlení a zefektivnění komunikace mezi zúčastněnými orgány projektu a zcela jistě napomůže k rychlejšímu reagování na delikventní jednání nebo trestnou činnost páchanou mládeží a dětmi, či na nich samotných.

8. Seznam použité literatury a pramenů

BARTOŇOVÁ, M., PIPEKOVÁ, J. Psychopedie. 2. vydání, Brno: Paido, 2007, 150 s. ISBN 978-80-7315-161-4

ČÍŽKOVÁ, J. Přehled vývojové psychologie. 2.vyd. Olomouc: UP, 2005, 175 s. ISBN 80-244-0629-2

ČICHOŇ, M., Sociálně právní ochrana dětí – I. díl., Ostrava:Repronis, 2004, 44 s. ISBN 80-7042-363-3

DRAPELA, J. V. Přehled teorií osobnosti. 4. vyd. Portál, 2003, 175 s. ISBN 80-7178-766-3

HAJD MOUSSOVÁ, Z. Úvod do speciálního poradenství. 1.vyd. Liberec: vydavatelství TU, 2002, 77 s. ISBN 80-7083-659-8

HÁJEK, K. Práce s emocemi pro pomáhající profese. 1.vyd. Portál: Portál, 2006, 120 s. ISBN 80-7367-107-7

HEIRHOUD, E. Rétorika a prezentace. I.vyd. Grada, 2005, 408 s. ISBN 80-247-0782-9

HOLOUŠOVÁ, D., KROBOTOVÁ, M. Diplomové a závěrečné práce. 2.vyd. Olomouc: UP, 2005, 117 s. ISBN 80-244-1237-3

(HANÁKOVÁ, L. a spol. Systém včasné intervence. Program prevence kriminality na místní úrovni. Systém včasné intervence pro rok 2007. Šumperk, 74 s.)

KLIMEŠ, L. Slovník cizích slov. 6.vyd. Praha, 2002, 862 s. ISBN 80-7235-023-4

KŘIVOHLAVÝ, J. Jak neztratit nadšení. 1.vyd. Praha, 1998, 136 s. ISBN 80-7169-551-3

MATOUŠEK, O. Metody a řízení sociální práce. 1 vydání, Praha: Portál, 2003, 384 s. ISBN 80-7178-548-2

MATOUŠEK, O, KROFTOVÁ, A. Mládež a delikvence. 2.vyd. Portál, 2003, 344 s. ISBN 80-7178-771-X

MATOUŠEK, O. Sociální práce v praxi. 1. vyd. Praha, 2005, 352 s. ISBN 80-367-002-X

RENOTIÉROVÁ, M. LUDÍKOVÁ, L. Speciální pedagogika 4. vyd. Olomouc, 2006, 313 s. ISBN 80-244-14759

(SCHELLEOVÁ, I., aj., Právní postavení mladistvých. Praha: Eurolex.2004. s. 250. ISBN 80-86432-82-3)

SILLAMY, N. Psychologický slovník. 1. vyd. Olomouc, 2001, 246 s. ISBN 80-244-0249-1

VALENTA, M, MÜLLER, O. Psychopedie. Teoretické základy a metodika. 2. vyd. Praha, 2003, 443 s. ISBN 80-7320-063-5

VÁGNEROVÁ, M. Psychopatologie pro pomáhající profese. 3. vyd. Portál, 2004, 872 s. ISBN 80-7178-802-3

VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie II. Dospělost a stáří. 1. vyd. Praha, 2007, 461 s. ISBN 978-80-246-1318-5

VÁGNEROVÁ, M. Základy psychologie. 1. vyd. Karolinum, 2004, 356 s. ISBN 80-246-0841-3

VYBÍRAL, Z. Psychologie lidské komunikace. 1. vyd. Portál, 2000, 264 s. ISBN 80-7178-291-2

VYMĚTAL, J. Základy lékařské psychologie. 1. vyd. Praha: Psychoanalytické nakladatelství, 1994, 185 s. ISBN 80-901601-3-1

World Health Organization. Mezinárodní klasifikace nemocí – 10. revize. Duševní poruchy a poruchy chování. 3. vyd. Psychiatrické centrum Praha, 2006, 251 s. ISBN 80-85-121-11-5

Závazná metodika Systému včasné intervence a Týmů pro mládež pro rok 2007, 36 s.

Internetové zdroje

www.ippp.cz

www.mpsv.cz

www.msmt.cz

www.mvcr.cz

www.sananim.cz

www.sbirkazakonu.cz

www.slovníkcizichslovonline.cz

www.socialní-pece.cz

www.varianty.cz

www.portal-justice.cz

www.esipa.cz

Legislativní zdroje

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže

Zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě

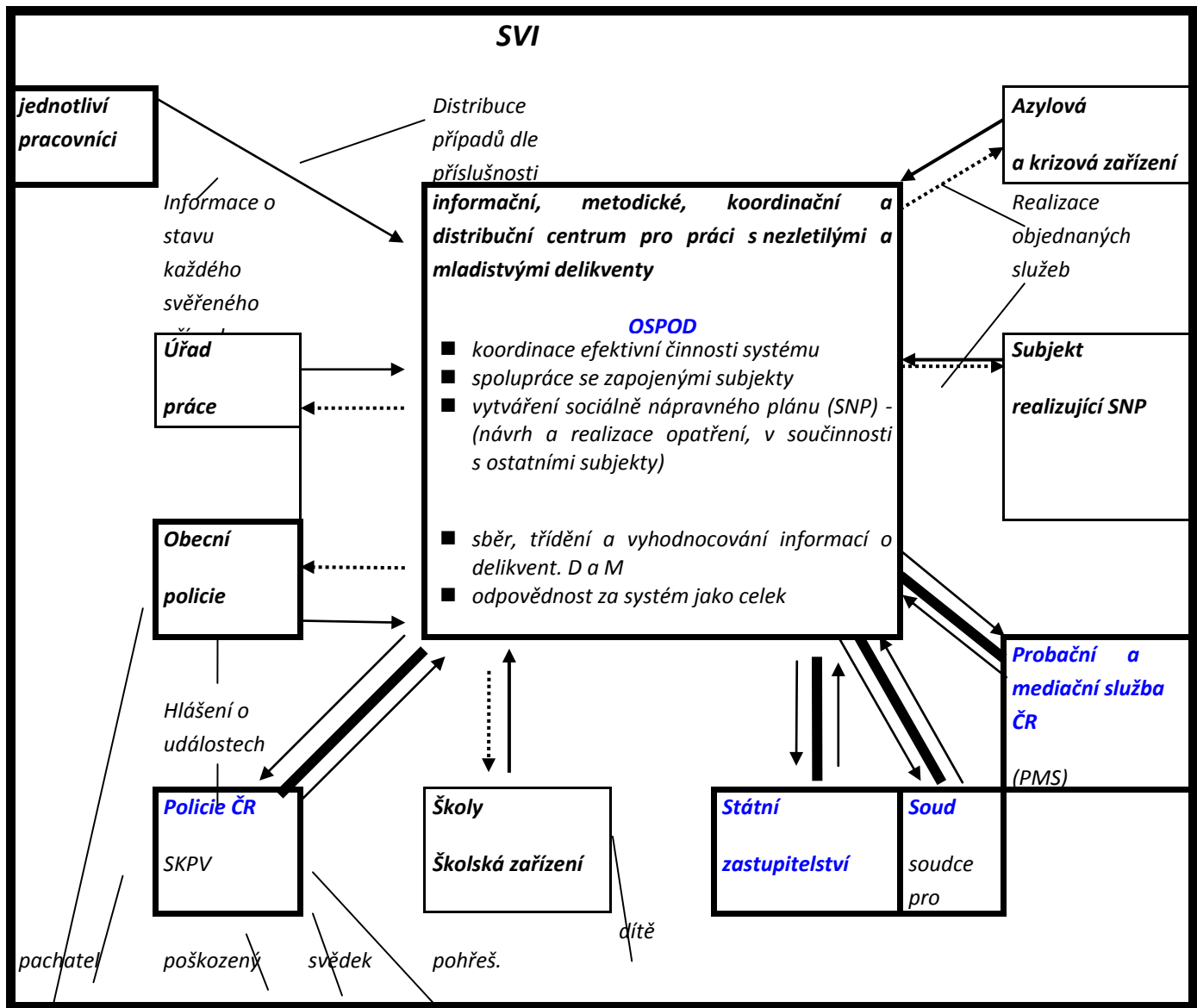
Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

9. Přílohy

Příloha č. 1

Koordinace činnosti jednotlivých subjektů SVI

Pozn.: Organizační struktura informačního, metodického, koordinačního a distribučního pracoviště je do značné míry závislá na konkrétní situaci (velikost lokality, dohodnutý způsob kooperace, nároky projektu, rozmanitost a množství aktivit, apod.). Koordinační pracoviště SVI nemusí existovat jako samostatná organizační složka OSPOD, jeho úkoly mohou vykonávat přímo pracovníci OSPOD.

Příloha č. 2

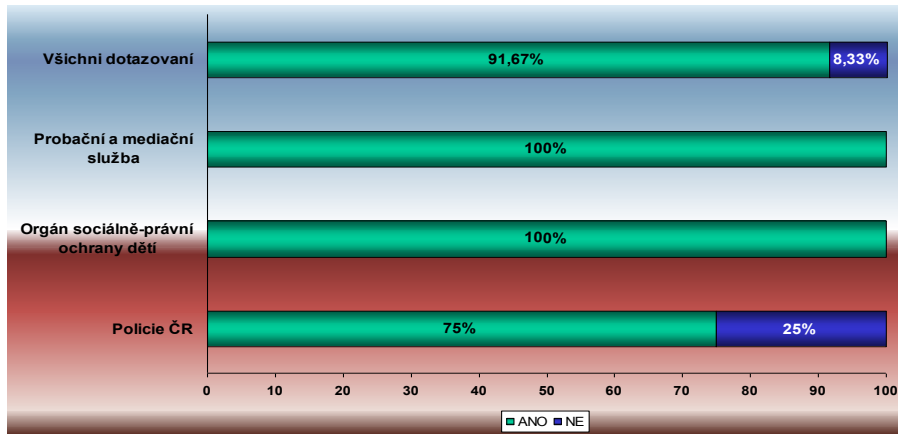
Faktografické údaje o respondentech dotazníkového šetření

<i>Zastoupení mužů a žen</i>		
	Muži	Ženy
Probační a mediační služba	16,66%	83,34%
Orgán sociálně-právní ochrany dětí	8,33%	91,67%
Policie ČR	100%	

<i>Zastoupení dle vzdělání v jednotlivých orgánech</i>		
	Vysokoškolské	Středoškolské
Probační a mediační služba	66,64%	33,36%
Orgán sociálně-právní ochrany dětí	83,33%	16,67%
Policie ČR	10%	90%

Příloha č. 3

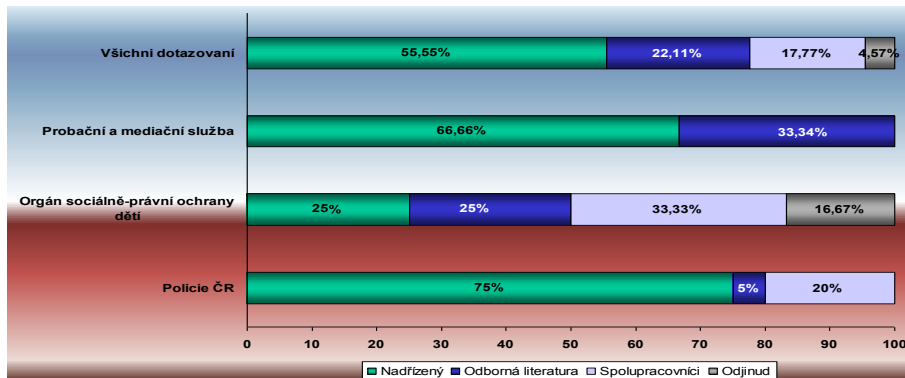
1. Znáte projekt SVI- Systém včasné intervence?

Znalost projektu SVI - Systém včasné intervence		
	ANO	NE
Probační a mediační služba	100,00%	
Orgán sociálně-právní ochrany dětí	100,00%	
Policie ČR	75%	25%
Všichni dotazovaní	91,67%	8,33%

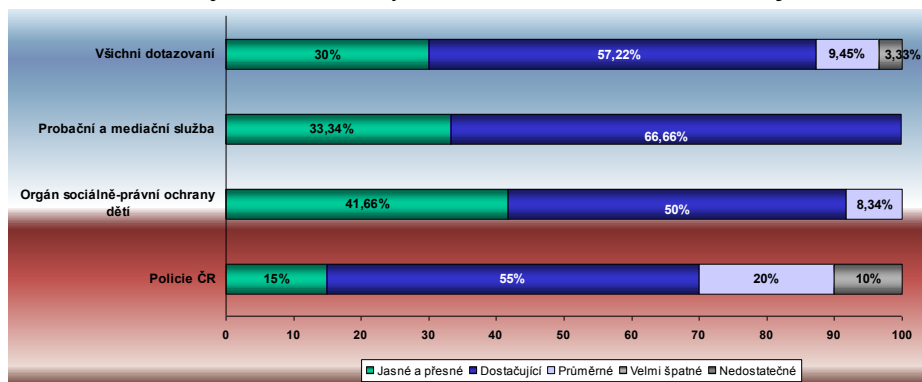
Příloha č. 4

2. Z jakého zdroje pochází Vaše informace o SVI?

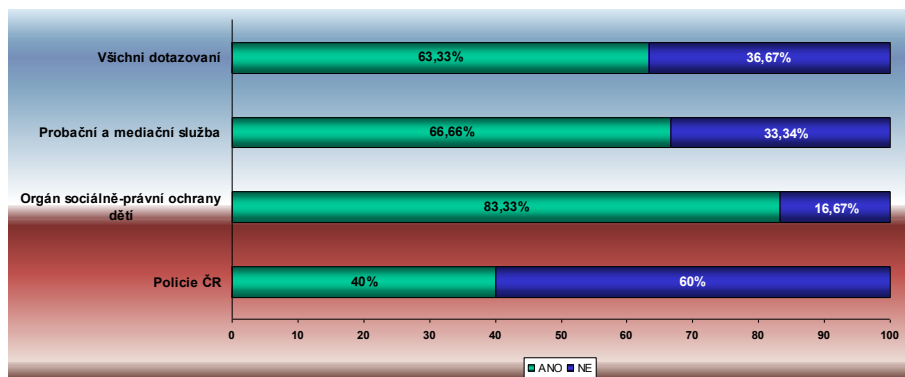
Zdroje informací Systému včasné intervence				
	Nadřizený	Odborná literatura	Spolupracovníci	Odjinud
Probační a mediační služba	66,66%	33,34%		
Orgán sociálně-právní ochrany dětí	25%	25%	33,33%	16,67%
Policie ČR	75%	5%	20%	
Všechni dotazovaní	55,55%	21,11%	17,77%	4,57%

3. Vaše informace o Systému včasné intervence jsou?

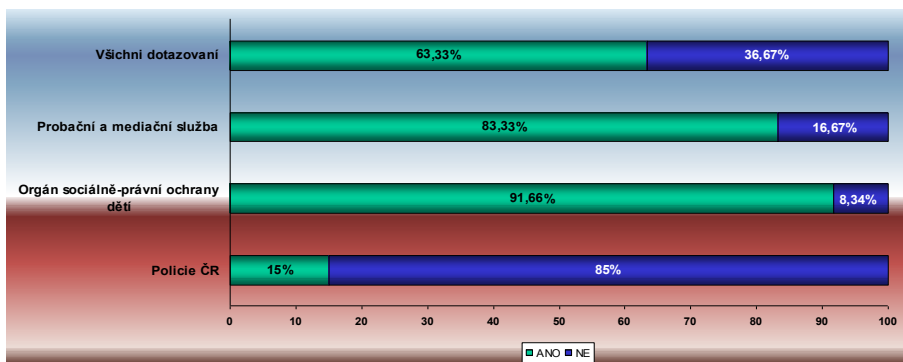
Stupně znalosti informací Systému včasné intervence					
	Jasně a přesně	Dostačující	Průměrné	Velmi špatné	Nedostatečné
Probační a mediační služba	33,34%	66,66%			
Orgán sociálně-právní ochrany dětí	41,66%	50%	8,34%		
Policie ČR	15%	55%	20%	10%	
Všichni dotazovaní	30%	57,22%	9,45%	3,33%	

4. Víte jak funguje propojenost, vzájemné vztahy a spolupráce mezi jednotlivými institucemi SVI?

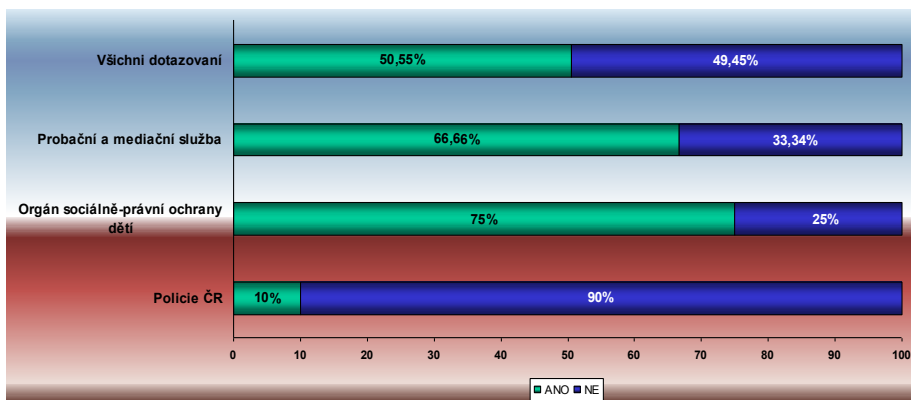
Znalost funkčnosti propojení, vzájemných vztahů a spolupráce v SVI		
	ANO	NE
Probační a mediační služba	66,66%	33,34%
Orgán sociálně-právní ochrany dětí	83,33%	16,67%
Policie ČR	40%	60%
Všechni dotazovaní	63,33%	36,67%

5. Byli jste osobně přítomni jednání v rámci činnosti a řízení SVI ve vašem regionu?

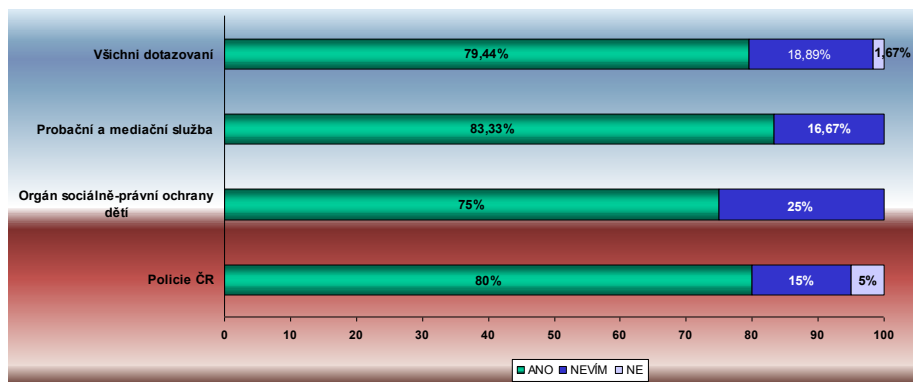
Přítomnost jednání v rámci činnosti a řízení SVI v regionu		
	ANO	NE
Probační a mediační služba	83,33%	16,67%
Orgán sociálně-právní ochrany dětí	91,66%	8,34%
Policie ČR	15%	85%
Všechni dotazovaní	63,33%	36,67%

6. Účastníte se školení, seminářů a podobných akcí pro podporu rozvoje v rámci SVI?

Účast na školení, seminářích a podobných akcí v rámci rozvoje SVI		
	ANO	NE
Probační a mediační služba	66,66%	33,34%
Orgán sociálně-právní ochrany dětí	75%	25%
Policie ČR	10%	90%
Všichni dotazovaní	50,55%	49,45%

7. Myslíte si, že jsou preventivní programy týkající se mládeže na dostačující úrovni ve vašem regionu?

Dostatečná úroveň programů mládeže v regionu			
	ANO	NEVÍM	NE
Probační a mediační služba	83,33%	16,67%	
Orgán sociálně-právní ochrany dětí	75%	25%	
Policie ČR	80%	15%	5%
Všichni dotazovaní	79,44%	18,89%	1,67%

Vzor vyplněného dotazníku respondenta

Dotazník k bakalářské práci na téma Systém včasné intervence v okrese Olomouc

Vhodnou odpověď prosím podtrhněte.

Základní statistické údaje k respondentovi:

- Pohlaví:
 1. mužské
 2. ženské
- Věk:
 1. do 29 let
 2. 30 – 39 let
 3. 40 – 49 let
 4. 50 – 59 let
 5. 60 a více let
- Vyplní jen kurátoři OSPOD - Vaše doba praxe v rámci OSPOD je:
 1. 3 - 5 let
 2. 6 – 10 let
 3. 11 – 15 let
 4. 16 a více let
- Vyplní jen pracovníci PMS - Vaše doba praxe v rámci PMS je:
 1. 3 - 5 let
 2. 6 – 10 let
 3. 11 – 15 let
 4. 16 a více let
- Vyplní jen pracovníci Policie ČR - Vaše doba praxe u Policie ČR je:
 1. 3 - 5 let
 2. 6 – 10 let

3. 11 – 15 let
 4. 16 a více let
- Vámi nejvyšší dosažené vzdělání:
 1. středoškolské
 2. vyšší odborné
 3. vysokoškolské – bakalářské
 4. vysokoškolské – magisterské

Jednotlivé otázky dotazníku:

1. Znáte projekt SVI - Systém včasné intervence?

- ano
- ne

2. Z jakého zdroje pochází Vaše informace o SVI ?

- Od nadřízeného
- Od spolupracovníků
- Ze sdělovacích prostředků, z odborné literatury
- Od nezainteresovaných osob
- Odjinud- prosím specifikujte ...

3. Vaše informace o SVI jsou:

- Jasně a přesně, mám přesnou představu co SVI řeší a co to pro mne/mou práci bude znamenat
- Dostačující, nemám ovšem přesnou představu co SVI řeší a co to pro mne /mou práci bude znamenat

- Průměrné, s malými informacemi o SVI
- Velmi špatné, pouze tuším, co je SVI
- Nedostatečné, nemám žádnou představu

4. Víte, jak funguje propojenost, vzájemné vztahy a spolupráce mezi jednotlivými institucemi v rámci SVI ?

- Ano
- Ne

5. Byli jste osobně přítomni nějakému jednání v rámci činnosti a řízení SVI ve vašem regionu?

- Ano
- Ne

6. Účastníte se školení, seminářů a podobných akcí pro podporu rozvoje v rámci SVI?

- Ano
- Ne

7. Myslíte si, že jsou preventivní programy týkající se mládeže na dostačující úrovni ve vašem regionu?

- Ano
- Ne
- Nevím, nedokáži posoudit

8. Uveďte, jaké si myslíte, že jsou výhody a naopak nedostatky Systému včasné intervence?

Výhody jsou především v komunikaci a spolupráci mezi jednotlivými aktéry SVI a s tím spojenou rychlejší pomocí klientovi.

Nedostatky mohou být ve větší byrokratizaci a zvýšené administrativní činnosti jednotlivých zúčastněných pracovníků.